

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 11.1.2012
COM(2011) 941 τελικό

ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ

Προς ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά πληρωμών με κάρτα, μέσω του Διαδικτύου και μέσω κινητών τηλεφώνων

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ασφαλείς, αποτελεσματικές, ανταγωνιστικές και καινοτόμες ηλεκτρονικές πληρωμές έχουν τεράστια σημασία για την πλήρη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η ενιαία αγορά από τους καταναλωτές, τους εμπόρους λιανικής και τις επιχειρήσεις, και μάλιστα η σημασία αυτή αυξάνεται συνεχώς, καθώς το ηλεκτρονικό εμπόριο κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος παγκοσμίως σε σχέση με το παραδοσιακό. Ο τρόπος αγοράς των αγαθών και των υπηρεσιών στην Ευρώπη αλλάζει ριζικά. Καθώς οι πολίτες και οι επιχειρήσεις της ΕΕ δραστηριοποιούνται όλο και περισσότερο εκτός της χώρας καταγωγής τους, η ομαλή λειτουργία των ηλεκτρονικών πληρωμών σε διασυνοριακό επίπεδο διευκολύνει σημαντικά την καθημερινή τους ζωή. Με βάση τα επιτεύγματα στον τομέα των λιανικών πληρωμών, η Ευρώπη έχει την ευκαιρία να αποτελέσει πρωτοπόρο στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο θα πραγματοποιούνται στο μέλλον οι πληρωμές, είτε πρόκειται για πληρωμές με κάρτα πληρωμών, στο Διαδίκτυο, ή με τη χρήση κινητού τηλεφώνου.

Ένα πρώτο σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί ο Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ (ΕΧΠΕ), ο οποίος βασίζεται στην προϋπόθεση ότι δεν πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ διασυνοριακών και εγχώριων ηλεκτρονικών πληρωμών λιανικής¹ σε ευρώ στην ΕΕ. Το σχέδιο ΕΧΠΕ καλύπτει τα βασικά μέσα λιανικών πληρωμών: μεταφορές πίστωσης, άμεσες χρεώσεις και κάρτες πληρωμών. Ξεκινώντας απ' αυτό, ο ΕΧΠΕ θα πρέπει να αποτελέσει εφελτήριο για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής και καινοτόμου ευρωπαϊκής αγοράς πληρωμών με δύο τρόπους. Ο πρώτος τρόπος αφορά τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό πληρωμών σε απευθείας σύνδεση ή πληρωμών μέσω του Διαδικτύου (ηλεκτρονικές πληρωμές) και πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου (κινητές πληρωμές). Προπάντων, η εξάπλωση της χρήσης έξυπνων τηλεφώνων αλλάζει τα δεδομένα στον χώρο των πληρωμών και οδηγεί σε νέες εφαρμογές πληρωμών, όπως για παράδειγμα τα ηλεκτρονικά πορτοφόλια, τα οποία αντικαθιστούν τα πορτοφόλια και τις φυσικές κάρτες, ή τα εικονικά εισιτήρια δημόσιων συγκοινωνιών, που αποθηκεύονται σε κινητό τηλέφωνο. Στο σημείο αυτό, τα πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμών ΕΧΠΕ μπορούν να προσφέρουν τη βάση για πιο ολοκληρωμένες και ασφαλείς καινοτομίες στον χώρο των πληρωμών. Δεύτερον, τα υφιστάμενα πρότυπα και οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο του ΕΧΠΕ θα μπορούσαν να επεκταθούν στα μέσα πληρωμών σε νομίσματα εκτός του ευρώ, επεκτείνοντας με τον τρόπο αυτό τα όρια της ενιαίας αγοράς πληρωμών σε συναλλαγές πέραν εκείνων που διεξάγονται σε ευρώ.

Τα οφέλη που θα προκύψουν από τη μεγαλύτερη ενοποίηση των αγορών απορρέουν τέσσερις κυρίως κινητήριες δυνάμεις:

- 1) *Αύξηση του ανταγωνισμού* — Σ' έναν τομέα που αποτελείται από δίκτυα, όπως ο τομέας των πληρωμών, η ενοποίηση διευκολύνει την πρόσβαση στην αγορά για τους νεοεισερχόμενους ή τους ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη. Με βάση τα κοινά ανοιχτά πρότυπα, οι πάροχοι υπηρεσιών θα μπορούσαν να προσφέρουν λύσεις όσον αφορά τις πληρωμές σε περισσότερες από μία χώρες. Με τον τρόπο αυτόν, θα επεκτεινόταν η ζώνη των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων, δημιουργώντας

¹ Ως λιανικές πληρωμές νοούνται οι πράξεις πληρωμών στις οποίες τουλάχιστον ένα μέρος της συναλλαγής (δηλαδή εκείνος που διενεργεί την πληρωμή, ο δικαιούχος ή και οι δύο) δεν είναι χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ως εκ τούτου, οι λιανικές πληρωμές περιλαμβάνουν όλες τις πράξεις πληρωμών που δεν διεξάγονται μεταξύ δύο τραπεζών.

νέα κίνητρα για καινοτομία. Επιπλέον, το κόστος και οι τιμές παροχής υπηρεσιών πληρωμών θα ακολουθούσαν πτωτική πορεία. Επίσης, η αύξηση του ανταγωνισμού θα μπορούσε να περιορίσει τη σημερινή κυριαρχία των δύο υφιστάμενων διεθνών συστημάτων καρτών στην αγορά καρτών πληρωμών.

- 2) *Περισσότερες επιλογές και μεγαλύτερη διαφάνεια για τους καταναλωτές* — Με ευρύτερο φάσμα ανταγωνιστικών υπηρεσιών, οι χρήστες των υπηρεσιών πληρωμών θα μπορούν να επιλέξουν τα μέσα πληρωμών και τους παρόχους υπηρεσιών που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους. Σήμερα, οι καταναλωτές συχνά αγνοούν τις οικονομικές επιπτώσεις των επιλογών τους². Λόγω κρυφών επιβαρύνσεων, συχνά χρησιμοποιείται η πλέον δαπανηρή μέθοδος πληρωμής και το κόστος μετακυλιέται έμμεσα σε όλους τους καταναλωτές μέσω της αύξησης των τιμών. Αντίθετα, μια ενοποιημένη και διαφανής αγορά θα κατευθύνει τους καταναλωτές προς τα μέσα πληρωμών που παρουσιάζουν την καλύτερη σχέση ποιότητας-τιμής.
- 3) *Μεγαλύτερη καινοτομία* — Μια ενοποιημένη αγορά εξασφαλίζει μεγαλύτερα αποτελέσματα κλίμακας. Αυτό σημαίνει ότι οι υπάρχοντες παράγοντες της αγοράς θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες να μειώσουν τις δαπάνες τους ή να αυξήσουν τα έσοδά τους. Επιπλέον, θα είναι ισχυρότερα τα κίνητρα για καινοτομία από τους νεοεισερχόμενους στην αγορά και το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της καινοτομίας θα διευρυνθεί.
- 4) *Μεγαλύτερη ασφάλεια των πληρωμών και εμπιστοσύνη των πελατών* — Όπως συνέβη και με την πρόοδο που επιτεύχθηκε στο πεδίο της ασφάλειας και της αξιοπιστίας των πληρωμών στα σημεία πώλησης, μια ενοποιημένη αγορά θα βελτιώσει την ασφάλεια των συστημάτων πληρωμών εξ αποστάσεως, όπως οι ηλεκτρονικές πληρωμές και οι πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου, καθώς και την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα συστήματα αυτά.

Μια ενοποιημένη αγορά της ΕΕ για τις υπηρεσίες πληρωμών θα συνέβαλλε παράλληλα στη συλλογή διοικητικών δεδομένων, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή εναρμονισμένων στατιστικών. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωνόταν η ποιότητα και το εύρος των στατιστικών της ΕΕ, χωρίς επιπλέον κόστος για τις επιχειρήσεις και με περιορισμένες επενδύσεις από την πλευρά της στατιστικής κοινότητας.

Η παρούσα Πράσινη Βίβλος περιγράφει την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά τις πληρωμές με κάρτα, μέσω του Διαδικτύου και μέσω κινητού τηλεφώνου στην Ευρώπη, εντοπίζει τις ελλείψεις που θα πρέπει να καλυφθούν για την υλοποίηση του οράματος μιας πλήρως ενοποιημένης αγοράς πληρωμών, καθώς και τους φραγμούς οι οποίοι έχουν δημιουργήσει τις ελλείψεις αυτές. Στόχος της Πράσινης Βίβλου είναι η έναρξη ευρείας διαδικασίας διαβούλευσης με τους εμπλεκόμενους, οι οποίοι καλούνται να επικυρώσουν την ανάλυση της Επιτροπής ή να συνεισφέρουν σε αυτήν, και να συμβάλουν στον προσδιορισμό του καταλληλότερου τρόπου για τη βελτίωση της ενοποίησης της αγοράς.

² Αυτό είναι το αποτέλεσμα περίπλοκης τιμολόγησης, αφενός μεταξύ των διαφόρων παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που εμπλέκονται στην πράξη πληρωμής και, αφετέρου, χρεώσεων από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών έναντι του εμπόρου που πωλεί ένα αγαθό ή μια υπηρεσία.

2. ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Η αγορά λιανικών πληρωμών σε ευρώ είναι μία από τις μεγαλύτερες στον κόσμο και αφορά εκατομμύρια επιχειρήσεις και εκατοντάδες εκατομμύρια πολιτών. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), μόνο στη ζώνη του ευρώ πραγματοποιήθηκαν το 2009 περίπου 58 δισ. λιανικές πληρωμές. Στο παράρτημα 1 παρουσιάζεται αναλυτική κατανομή ανά μέσο πληρωμών. Τα οικονομικά οφέλη από την ενοποίηση της αγοράς αυτής είναι σημαντικά. Για παράδειγμα, μελέτες δείχνουν ότι η πλήρης μετάβαση στον ΕΧΠΕ για τις μεταφορές πίστωσης, τις άμεσες χρεώσεις και τις κάρτες πληρωμών θα μπορούσε να αποφέρει άμεσα και έμμεσα οφέλη άνω των 300 δισ. ευρώ σε μια περίοδο έξι ετών. Ο σημερινός βαθμός ενοποίησης των πληρωμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων μέσων πληρωμών (π.χ. μεταφορές πίστωσης, άμεσες χρεώσεις και κάρτες πληρωμών) και των διαύλων (ηλεκτρονικές πληρωμές ή πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου) που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση μιας πληρωμής.

2.1. Βασικά μέσα πληρωμών (μεταφορές πίστωσης και άμεσες χρεώσεις)

Οι μεταφορές πίστωσης και οι άμεσες χρεώσεις είναι τα μόνα μέσα πληρωμών για τα οποία υπάρχουν ειδικά πανευρωπαϊκά συστήματα πληρωμών, και συγκεκριμένα οι συλλογές κανόνων για τη μεταφορά πίστωσης του ΕΧΠΕ και για την άμεση χρέωση του ΕΧΠΕ, τα οποία κατήρτισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (ΕΣΠ) για τις πληρωμές σε ευρώ. Τον Δεκέμβριο του 2010, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού σχετικά με τον καθορισμό υποχρεωτικών προθεσμιών για τη μετάβαση από τα εθνικά συστήματα πληρωμών στα πανευρωπαϊκά συστήματα³. Η υλοποίηση του σημαντικού αυτού σταδίου θα θέσει τα θεμέλια για την περαιτέρω ενοποίηση της αγοράς των μέσων πληρωμών και των διαύλων πληρωμών που περιγράφονται κατωτέρω.

2.2. Κάρτες πληρωμών

Οι κάρτες πληρωμών αποτελούν το πλέον κοινό και συχνά χρησιμοποιούμενο ηλεκτρονικό μέσο πληρωμής για τις λιανικές πληρωμές. Όσον αφορά τον όγκο (αριθμό των συναλλαγών), οι πληρωμές με κάρτα αντιπροσώπευαν το ένα τρίτο του συνόλου των λιανικών πληρωμών το 2009. Περίπου 726 εκατ. κάρτες πληρωμών χρησιμοποιούνται στην ΕΕ, πράγμα που σημαίνει ότι σε κάθε κάτοικο αντιστοιχούν 1,45 κάρτες. Κατά μέσον όρο, οι καταναλωτές της ΕΕ δαπάνησαν το 2009 2 194 ευρώ ανά κάρτα, για 43 συναλλαγές με κάρτα σε σημεία πώλησης (βλ. παράρτημα 1 για τα στοιχεία ανά χώρα⁴).

Ωστόσο, η ενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς καρτών πληρωμών απέχει πολύ από την ενοποίησή της και τα απτά αποτελέσματα εξακολουθούν να είναι περιορισμένα. Η απότομη αύξηση του όγκου των πληρωμών με κάρτες κατά την τελευταία δεκαετία και τα επακόλουθα αποτελέσματα κλίμακας δεν επέφεραν σημαντική μείωση του κόστους για τους καταναλωτές, των διατραπεζικών προμηθειών ή των προμηθειών που καταβάλλουν οι έμποροι. Επιπλέον, οι εθνικές χρεωστικές κάρτες συχνά δεν γίνονται δεκτές εκτός του κράτους μέλους

³ Πρόταση κανονισμού σχετικά με την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ και με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009, COM(2010)775, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010PC0775:EN:NOT>.

⁴ Πηγή: Στατιστικές της ΕΚΤ για τις πληρωμές, Φεβρουάριος 2011. Για λεπτομερή στατιστικά στοιχεία ανά χώρα, βλ. παράρτημα 1.

καταγωγής και αυτό αποτελεί τροχοπέδη για την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς. Οι απάτες στη χρήση των καρτών πληρωμών εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα, ειδικότερα όσον αφορά τις συναλλαγές εξ αποστάσεως.

2.3. Πληρωμές μέσω του Διαδικτύου (ηλεκτρονικές πληρωμές)

Ηλεκτρονικές πληρωμές είναι οι πληρωμές που πραγματοποιούνται μέσω του Διαδικτύου, συνήθως με έναν από τους ακόλουθους τρεις τρόπους:

- 1) Εκτέλεση μιας πράξης πληρωμής με κάρτα εξ αποστάσεως, μέσω του Διαδικτύου.
- 2) Μεταφορές πίστωσης ή άμεσες χρεώσεις στο πλαίσιο *επιγραμμικών τραπεζικών υπηρεσιών* για τις οποίες ο πληρωτής χρησιμοποιεί μια δικτυακή πύλη επιγραμμικών τραπεζικών υπηρεσιών σε απευθείας σύνδεση για επαλήθευση ταυτότητας (προς το παρόν λειτουργεί μόνο σε εθνικό επίπεδο)⁵.
- 3) Πληρωμές μέσω *παρόχων υπηρεσιών ηλεκτρονικών πληρωμών*, στους οποίους ο καταναλωτής έχει ανοίξει ατομικό λογαριασμό. Οι λογαριασμοί μπορούν να τροφοδοτούνται με «παραδοσιακές» μεθόδους πληρωμής, για παράδειγμα τραπεζικές μεταφορές ή πληρωμές με πιστωτική κάρτα.

Με την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, δηλαδή της αγοράς και πώλησης προϊόντων μέσω του Διαδικτύου, οι ηλεκτρονικές πληρωμές αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία. Σύμφωνα με τη Forrester Research⁶, ο αριθμός των καταναλωτών που πραγματοποιούν αγορές μέσω του Διαδικτύου στην Ευρώπη προβλέπεται να αυξηθεί από 141 εκατ. το 2009 σε 190 εκατ. μέχρι το 2014. Τα ποσοστά ετήσιας αύξησης του μεγέθους της αγοράς ηλεκτρονικού εμπορίου για τα επόμενα πέντε χρόνια εκτιμάται σε περίπου 10%. Η μέση κατά κεφαλή δαπάνη σε επίπεδο ΕΕ προβλέπεται να αυξηθεί από 483 ευρώ το 2009 σε 601 ευρώ το 2014. Παρά τις σημαντικές προοπτικές ανάπτυξής του, το ηλεκτρονικό εμπόριο αντιστοιχεί σήμερα μόλις στο 3,4% του συνόλου του ευρωπαϊκού λιανικού εμπορίου⁷, οπότε εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα δημόσιας διαβούλευσης σχετικά με το μέλλον του ηλεκτρονικού εμπορίου⁸, οι πληρωμές έχουν επισημανθεί ως ένα από τα κύρια εμπόδια για τη μελλοντική ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Τα κυριότερα θέματα που επισημάνθηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης περιλαμβάνουν την ανομοιογένεια των μεθόδων πληρωμής στα κράτη μέλη, το κόστος των πληρωμών για τους καταναλωτές και τους εμπόρους, ιδιαίτερα για μικρής αξίας πληρωμές (μικροπληρωμές) και την ασφάλεια των πληρωμών. Η έλλειψη συνεκτικού και ολοκληρωμένου πλαισίου (αυτο-) ρύθμισης οδηγεί σήμερα σε ένα εξαιρετικά κατακερματισμένο ευρωπαϊκό περιβάλλον ηλεκτρονικών πληρωμών, το οποίο περιορίζεται στα εθνικά σύνορα, με μικρό αριθμό εθνικών συστημάτων ηλεκτρονικών πληρωμών που να λειτουργούν ικανοποιητικά και περιορισμένο αριθμό μεγάλων διεθνών συστημάτων από χώρες εκτός της Ευρώπης.

⁵ Οι συναλλαγές αυτές μπορούν να διεξαχθούν είτε απευθείας μέσω του ηλεκτρονικού τραπεζικού συστήματος του πληρωτή ή μέσω τρίτου (π.χ. Ideal στις Κάτω Χώρες, Giropay και Sofortüberweisung στη Γερμανία ή EPS στην Αυστρία).

⁶ <http://www.forrester.com/ER/Press/Release/0,1769,1330,00.html>.

⁷ Euromonitor 2010.

⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/e-commerce_en.htm.

2.4. Πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου (κινητές πληρωμές)

Κινητές πληρωμές είναι οι πληρωμές για τις οποίες τα στοιχεία της πληρωμής και η εντολή πληρωμής παρέχονται, μεταδίδονται ή επιβεβαιώνονται μέσω κινητού τηλεφώνου ή άλλης κινητής συσκευής. Οι πληρωμές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ηλεκτρονικές ή μη ηλεκτρονικές αγορές υπηρεσιών και ψηφιακών προϊόντων ή φυσικών προϊόντων.

Δύο είναι οι κυριότερες κατηγορίες κινητών πληρωμών:

- 1) *Οι κινητές πληρωμές εξ αποστάσεως*, οι οποίες πραγματοποιούνται κυρίως μέσω του Διαδικτύου/WAP⁹ ή μέσω υπηρεσιών SMS πρόσθετου τέλους οι οποίες χρεώνονται στον πληρωτή μέσω του φορέα εκμετάλλευσης του δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Οι περισσότερες πληρωμές εξ αποστάσεως μέσω του Διαδικτύου βασίζονται σήμερα στα συστήματα πληρωμών με κάρτα. Άλλες λύσεις, που στηρίζονται στις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις, είναι τεχνικά εφικτές και πιθανόν εξίσου ασφαλείς, αποτελεσματικές και ανταγωνιστικές, αλλά φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά τη διείσδυσή τους στην αγορά.
- 2) *Οι πληρωμές προσέγγισης (proximity payments)* οι οποίες πραγματοποιούνται κατά κανόνα απευθείας στο σημείο πώλησης. Για τις πληρωμές αυτές, με τη χρήση κορυφαίας τεχνολογίας NFC (Near Field Communication), απαιτούνται ειδικώς εξοπλισμένα τηλέφωνα τα οποία μπορούν να αναγνωριστούν όταν τοποθετηθούν κοντά σε συσκευή ανάγνωσης στο σημείο πώλησης (π.χ. καταστήματα, μέσα μαζικής μεταφοράς, θέσεις στάθμευσης).

Από τους ορισμούς αυτούς, ιδίως για τις κινητές πληρωμές εξ αποστάσεως, συνάγεται ότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ ηλεκτρονικών πληρωμών και κινητών πληρωμών είναι ασαφής, και ότι μπορεί να γίνει ακόμη πιο ασαφής στο μέλλον.

Οι πληρωμές που διεξάγονται μέσω κινητών τηλεφώνων αποτελούν σήμερα την ταχύτερα αναπτυσσόμενη από όλες τις μεθόδους πληρωμής. Η ταχεία διάδοση των έξυπνων τηλεφώνων που προσφέρουν τη δυνατότητα εγκατάστασης εξελιγμένων εφαρμογών πληρωμών συνέβαλε στην εξέλιξη αυτή. Η Juniper Research προβλέπει ότι κατά το χρονικό διάστημα 2010-2012, η συνολική αξία των κινητών πληρωμών παγκοσμίως θα αυξηθεί από 100 σε 200 δισ. δολάρια ΗΠΑ. Σύμφωνα με άλλες μελέτες, η συνολική αξία των κινητών πληρωμών σε ολόκληρο τον κόσμο θα ξεπεράσει το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια ΗΠΑ το 2014, εκ των οποίων 350 δισ. δολάρια μόνο στην Ευρώπη. Εκτιμάται επίσης ότι ένα στα πέντε έξυπνα τηλέφωνα θα διαθέτει τεχνολογία NFC από την ίδια ημερομηνία.

Η διείσδυση στην αγορά κινητών πληρωμών στην ΕΕ εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντικό ανεκμετάλλετο δυναμικό σε σύγκριση, για παράδειγμα, με την περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της εταιρείας ερευνών Gartner, υπήρχαν 7,1 εκατομμύρια χρήστες κινητών πληρωμών στη Δυτική Ευρώπη το 2010, σε σύγκριση με 62,8 εκατομμύρια χρήστες στην Ασία και τον Ειρηνικό και οι περισσότεροι απ' αυτούς στην Ιαπωνία. Ο κατακερματισμός της αγοράς κινητών πληρωμών στην Ευρώπη αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους της αργής διείσδυσης στην αγορά αυτή. Οι βασικοί παράγοντες

⁹ Το πρωτόκολλο ασύρματων εφαρμογών (WAP) αναπτύχθηκε από την Open Mobile Alliance (OMA), ένα φόρουμ στο πλαίσιο του οποίου οι εμπλεκόμενοι φορείς του κλάδου συμφωνούν σχετικά με κοινές προδιαγραφές για τον κλάδο της κινητής τηλεφωνίας. Το πρόγραμμα πλοήγησης WAP είναι ένα κοινό πρόγραμμα πλοήγησης στο Διαδίκτυο για τα κινητά τηλέφωνα.

της αγοράς (φορείς εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας, πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών, κατασκευαστές κινητών τηλεφώνων) δεν έχουν συμφωνήσει ακόμα σ' ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο που να καθιστά δυνατή την εφαρμογή διαλειτουργικών λύσεων πληρωμής. Ως εκ τούτου, οι σημαντικότερες και πιο ελπιδοφόρες πρωτοβουλίες για τις κινητές πληρωμές, παγκοσμίως, αναλαμβάνονται σήμερα εκτός Ευρώπης. Η Apple, η Google και η Visa έχουν, και οι τρεις, αναγγείλει σημαντικές πρωτοβουλίες για την είσοδό τους στην αγορά κινητών πληρωμών.

Οι προσπάθειες για την ενοποίηση της αγοράς κινητών πληρωμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο καταβάλλονται επί του παρόντος σε αυτορρυθμιζόμενη βάση. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΣΠ συνεργάζεται με την παγκόσμια ένωση φορέων εκμετάλλευσης κινητής τηλεφωνίας (GSMA) και δημοσίευσε τον Ιούλιο του 2010 Λευκή Βίβλο για τις κινητές πληρωμές¹⁰. Η εν λόγω Λευκή Βίβλος αφορά κυρίως τις κινητές πληρωμές μέσω καρτών πληρωμών.

Όπως και για τις ηλεκτρονικές πληρωμές, η έλλειψη συγκεκριμένου ευρωπαϊκού πλαισίου για βασικά θέματα, όπως τα τεχνικά πρότυπα, η ασφάλεια, η διαλειτουργικότητα και η συνεργασία μεταξύ των φορέων της αγοράς, ενδέχεται να διαιωνίσει τον κατακερματισμό της αγοράς κινητών πληρωμών στην Ευρώπη. Επιπλέον, τόσο για τις ηλεκτρονικές πληρωμές όσο και τις κινητές πληρωμές, οι (δυνατικοί) φορείς της αγοράς φαίνεται ότι διστάζουν να πραγματοποιήσουν επενδύσεις όσο δεν έχει ρυθμιστεί το νομικό καθεστώς σχετικά με το πεδίο εφαρμογής συλλογικών συμφωνιών τιμολόγησης, όπως για τις κάρτες πληρωμών (βλ. 4.1. κατωτέρω).

3. ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο πλαίσιο του ΕΧΠΕ, όπως τον έχουν οραματιστεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ για τις ηλεκτρονικές λιανικές πληρωμές σε ευρώ στο σύνολο της ΕΕ¹¹, δεν θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ διασυννοητικών και εγχώριων πληρωμών. Με βάση τα πρότυπα και τις συλλογές κανόνων του ΕΧΠΕ, η διάκριση αυτή θα πρέπει να παύσει να υφίσταται και για τις πληρωμές που δεν πραγματοποιούνται σε ευρώ εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτόν θα δημιουργηθεί μια πραγματικά ενιαία ψηφιακή αγορά σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πλήρης ενοποίηση σημαίνει ότι:

Οι καταναλωτές θα χρησιμοποιούν έναν μόνο τραπεζικό λογαριασμό για όλες τις πράξεις πληρωμών, ακόμη κι αν κατοικούν εκτός της χώρας καταγωγής τους ή ταξιδεύουν συχνά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με την επιτάχυνση της καινοτομίας, οι πληρωμές θα καταστούν ευκολότερες και θα προσαρμόζονται στις ειδικές συνθήκες κάθε αγοράς (σε απευθείας σύνδεση ή εκτός δικτύου, μικροπληρωμή ή πληρωμή μεγάλης αξίας, κ.λπ.).

Οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες διοικήσεις θα είναι σε θέση να απλοποιήσουν και να οργανώσουν ορθολογικά τις διαδικασίες πληρωμών και επίσης να διαχειρίζονται σε κεντρικό επίπεδο τις χρηματοοικονομικές πράξεις που εκτελούνται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπάρχουν επομένως σημαντικές δυνατότητες εξοικονόμησης χρημάτων. Επιπλέον, με τα κοινά ανοικτά πρότυπα και τον ταχύτερο διακανονισμό των πράξεων πληρωμών θα βελτιωθούν οι ταμειακές ροές.

¹⁰ http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=402 και http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=557.

¹¹ Κοινή δήλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, http://www.ecb.int/press/pr/date/2006/html/pr060504_1.en.html.

Οι έμποροι θα μπορέσουν επίσης να εξασφαλίσουν φθηνές, αποτελεσματικές και ασφαλείς λύσεις ηλεκτρονικών πληρωμών. Ο αυξημένος ανταγωνισμός θα καταστήσει ελκυστικότερες τις εναλλακτικές λύσεις έναντι των συναλλαγών σε μετρητά. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου και τη βαθμιδόν μεγαλύτερη εξοικείωση των καταναλωτών με τις ηλεκτρονικές πληρωμές.

Οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών (ΠΥΠ), δηλαδή οι τράπεζες και οι εκτός του τραπεζικού τομέα ΠΥΠ, θα μπορέσουν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας μέσω της τυποποίησης των μέσων πληρωμών, ώστε να μειωθούν οι δαπάνες μετά την αρχική επένδυση. Με τον τρόπο αυτόν θα εξασφαλίσουν πρόσβαση σε νέες αγορές, η οποία θα καταστήσει δυνατή, αφενός, την αύξηση της βάσης των εσόδων για τα υφιστάμενα μέσα πληρωμών και, αφετέρου, την εισαγωγή καινοτομιών σε ευρύτερη κλίμακα.

Οι πάροχοι τεχνολογίας, όπως οι προμηθευτές λογισμικού, οι επεξεργαστές και οι σύμβουλοι σε θέματα πληροφορικής, θα μπορούν να βασίζονται τις εργασίες ανάπτυξης και τις λύσεις τους σε πανευρωπαϊκά μέσα, διευκολύνοντας την καινοτομία σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Για να γίνει το όραμα αυτό πραγματικότητα, στον τομέα των πληρωμών με κάρτα, των ηλεκτρονικών πληρωμών και των κινητών πληρωμών, χρειάζεται να ρυθμιστούν ακόμη κάποια θέματα, όπως η ασφάλεια, η ελευθερία επιλογής, η απρόσκοπτη τεχνική και επιχειρηματική καινοτομία, η τυποποίηση των διαφόρων συνιστωσών και η διαλειτουργικότητα. Τα θέματα αυτά εξετάζονται διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο.

4. ΑΝΑΓΚΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΠΙΟΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Με βάση το ανωτέρω όραμα, επισημάνθηκαν πέντε δυνατοί τρόποι προώθησης της περαιτέρω ενοποίησης της αγοράς πληρωμών με κάρτα, ηλεκτρονικών πληρωμών και κινητών πληρωμών.

4.1. Κατακερματισμός της αγοράς, πρόσβαση στην αγορά και διασυνοριακή πρόσβαση στην αγορά

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξεταστούν ορισμένα επιμέρους ζητήματα τα οποία, παρότι ιστορικά απορρέουν από εμπορικές πρακτικές που συνδέονται με τις κάρτες πληρωμών, είτε αφορούν κατά τον ίδιο τρόπο τις ηλεκτρονικές και τις κινητές πληρωμές, είτε τουλάχιστον έχουν σημαντικές δευτερεύουσες επιπτώσεις που επηρεάζουν έμμεσα τις ηλεκτρονικές και τις κινητές πληρωμές (για παράδειγμα, όταν οι ηλεκτρονικές ή κινητές πληρωμές που πραγματοποιούνται με κάρτα πληρωμών).

4.1.1. Πολυμερείς Διατραπεζικές Προμήθειες (ΠΑΠ)

Σύμφωνα με το «κλασικό» επιχειρηματικό μοντέλο των τετραμερών συστημάτων καρτών, καταβάλλονται διατραπεζικές προμήθειες από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών (ΠΥΠ) του εμπόρου (αποδέκτη ΠΥΠ) στον ΠΥΠ του κατόχου της κάρτας (εκδότη ΠΥΠ) για κάθε συναλλαγή με κάρτα. Οι διατραπεζικές προμήθειες μπορούν να συμφωνηθούν σε διμερές επίπεδο, μεταξύ του εκδότη ΠΥΠ και του αποδέκτη ΠΥΠ, ή σε πολυμερές επίπεδο, μέσω

απόφασης που δεσμεύει όλους τους ΠΥΠ που συμμετέχουν σε ένα σύστημα κάρτας πληρωμών. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ΠΔΠ παρέχονται στο παράρτημα 2¹².

Οι αρχές ανταγωνισμού και οι ρυθμιστικές αρχές ασχολήθηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα με τις διατραπεζικές προμήθειες. Σε ορισμένες χώρες εκτός της ΕΕ¹³, οι προμήθειες αυτές υπόκεινται σε ρυθμίσεις. Στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού έχουν εκδώσει διάφορες αποφάσεις που απαγορεύουν κάθε ειδική ρύθμιση για τις ΠΔΠ βάσει των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού¹⁴.

Ο λόγος που προβάλλεται συνήθως για την αιτιολόγηση των ΠΔΠ είναι ότι παρέχουν στους εκδότες ΠΥΠ κίνητρο για να ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να χρησιμοποιούν κάρτα πληρωμών. Η χρέωση ΠΔΠ επιτρέπει στους εκδότες ΠΥΠ να προσφέρουν τις κάρτες δωρεάν ή σε χαμηλή τιμή, ενδεχομένως συνοδευόμενες από πρόσθετες παροχές¹⁵ για τους καταναλωτές (π.χ. αεροπορικά μίλια). Αυτός ο «μηχανισμός αντιστάθμισης» μπορεί να αποφέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας μέσω μεγαλύτερης χρήσης της κάρτας.

Η ύπαρξη πολλών διαφορετικών (επιπέδων) προμηθειών, καθώς και διαφορετικών προθεσμιών και αντικειμένων των νομικών διαδικασιών σε εξέλιξη ή που έχουν ολοκληρωθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μπορεί να οδηγήσει σε στρεβλώσεις στην ενιαία αγορά. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να επιδεινώσει τον κατακερματισμό της αγοράς, με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι έμποροι λιανικής να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η ενιαία αγορά στον τομέα των καρτών πληρωμών.

Επιπλέον, οι υψηλές ΠΔΠ μπορούν να λειτουργήσουν ως εμπόδια για την είσοδο χαμηλού κόστους συστημάτων καρτών και άλλων συστημάτων πληρωμών (π.χ. ηλεκτρονικών πληρωμών και κινητών πληρωμών).

Αυτά τα χαρακτηριστικά των ΠΔΠ ισχύουν κατά κανόνα για τα τετραμερή συστήματα. Τα τριμερή συστήματα, στα οποία υπάρχει ένας μόνο ΠΥΠ για τους πληρωτές και τους δικαιούχους, επιβάλλουν «σιωπηρή» διατραπεζική προμήθεια που μπορεί να εγείρει παρόμοια ζητήματα έλλειψης ανταγωνιστικών πιέσεων.

Τα προβλήματα που δημιουργούν οι υψηλές ΠΔΠ και η έλλειψη διαφάνειας (βλ. 4.2) φαίνεται πως ισχύουν ιδιαίτερα για τους εμπόρους που δέχονται τις εταιρικές κάρτες, δηλαδή κάρτες πληρωμών που εκδίδονται σε επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους σ' αυτές, προκειμένου να καλύπτουν τα έξοδά τους που συνδέονται με την εργασία (π.χ. επαγγελματικά ταξίδια, είδη γραφείου)¹⁶, στους κατόχους των οποίων είναι δυνατόν να

¹² Πιο συγκεκριμένα, το παράρτημα περιλαμβάνει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την ανάλυση που διεξήγαγε η ΓΔ Ανταγωνισμού βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ σχετικά με το ενδεδειγμένο επίπεδο ΠΔΠ με βάση τη δοκιμή του αδιάφορου εμπόρου (ΔΑΕ).

¹³ Αυστραλία, ΗΠΑ.

¹⁴ Αποφάσεις Visa, MasterCard, απόφαση για την πολωνική MasterCard, απόφαση για την ουγγρική MasterCard, απόφαση για την ιταλική MasterCard.

¹⁵ Οι εκδότριες τράπεζες μπορεί να ενθαρρύνουν τη συχνή χρήση της κάρτας, προσφέροντας πρόσθετες παροχές ή ανταμοιβές, όπως ασφάλειες ταξιδίων, εκπτώσεις ή ακόμη και την επιστροφή ενός μέρους της τιμής των αγοραζόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι καταναλωτές χρεώνονται επίσης πρόσθετες προμήθειες, εάν δεν πληρώνουν αρκετά συχνά με τις κάρτες τους ή δεν ξοδεύουν ένα συγκεκριμένο ποσό σε μια δεδομένη χρονική περίοδο.

¹⁶ Οι εταιρικές κάρτες περιλαμβάνουν τρεις βασικές υποκατηγορίες: τις κάρτες οι οποίες χορηγούνται σε μικρές επιχειρήσεις στις οποίες, σε αντίθεση με την περίπτωση των καταναλωτικών καρτών, δεν παρέχονται πρόσθετες υπηρεσίες, τις κάρτες που χορηγούνται σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις στις οποίες παρέχονται πρόσθετες υπηρεσίες πληροφοριών, και τις κάρτες που χρησιμοποιούνται για εμπορικές αγορές και συχνά προσφέρουν υπηρεσίες τιμολόγησης ΦΠΑ.

παρέχονται κίνητρα (πρόσθετες παροχές και άλλα πλεονεκτήματα) για να χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο μέσο πληρωμής.

Ερωτήσεις

- 1) Στο πλαίσιο του ίδιου συστήματος καρτών, οι ΠΔΠ μπορεί να διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη, και για τις διασυνοριακές πληρωμές. Μπορεί αυτό να δημιουργήσει προβλήματα σε μια ενοποιημένη αγορά; Πιστεύετε ότι οι διαφορετικοί όροι και προϋποθέσεις που ισχύουν στις αγορές των καρτών στα διάφορα κράτη μέλη αντανakλούν αντικειμενικές διαρθρωτικές διαφορές στις αγορές αυτές; Πιστεύετε ότι η χρέωση διαφορετικών προμηθειών για τις εγχώριες και τις διασυνοριακές πληρωμές μπορεί να βασίζεται σε αντικειμενικούς λόγους;
- 2) Χρειάζεται να αποσαφηνιστεί το νομικό καθεστώς των διατραπεζικών προμηθειών; Αν ναι, πώς και με ποιο τρόπο νομίζετε ότι θα μπορούσε να επιτευχθεί κάτι τέτοιο;
- 3) Αν πιστεύετε ότι η ανάληψη πρωτοβουλιών σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες είναι επιβεβλημένη, ποια θέματα θα πρέπει να αφορούν και με ποια μορφή; Για παράδειγμα, με τη μείωση των επιπέδων των ΠΔΠ, με την εξασφάλιση της διαφάνειας των προμηθειών και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά; Θα πρέπει οι πρωτοβουλίες αυτές να αφορούν και τα τριμερή συστήματα; Θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ καταναλωτικών και εταιρικών καρτών;

4.1.2. Διασυνοριακή αποδοχή

Διασυνοριακή αποδοχή είναι η κατάσταση κατά την οποία ένας έμπορος χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες ενός αποδέκτη ΠΥΠ εγκατεστημένου σε άλλη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, από τον αυξημένο ανταγωνισμό στις επιβαρύνσεις των εμπόρων ωφελούνται όχι μόνο όλοι οι έμποροι, αλλά και οι επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να ορίσουν έναν μόνο αποδέκτη για τις συναλλαγές τους, με σημαντικά οφέλη από την άποψη των διοικητικών συνεργειών και του διασυνοριακού ανταγωνισμού.

Ωστόσο, η ανάπτυξη της διασυνοριακής αποδοχής προσκρούει σε διάφορα εμπόδια. Εκτός από τις διαφορές στα τεχνικά πρότυπα (βλ. 4.3 κατωτέρω), μια σειρά κανόνων και ρυθμίσεων που εφαρμόζονται από τα διεθνή συστήματα καρτών καθιστούν τη διασυνοριακή αποδοχή λιγότερο ελκυστική για τους εμπόρους:

- Τα διεθνή συστήματα καρτών εφαρμόζουν ειδικά καθεστώτα έγκρισης και ειδικές βασικές προμήθειες/προμήθειες έγκρισης για τους αποδέκτες που προσφέρουν διασυνοριακές υπηρεσίες.
- Οι διασυνοριακοί αποδέκτες οφείλουν να καταβάλλουν στους εκδότες ΠΥΠ τις εθνικές ΠΔΠ που εφαρμόζονται στη χώρα του σημείου πώλησης. Αυτό εμποδίζει τους εμπόρους να αναζητήσουν τον φθηνότερο αποδέκτη, παρόλο που ο διασυνοριακός ΠΥΠ δεν έχει τυπικά αποδεχθεί τις σχετικές εθνικές ΠΔΠ, οι οποίες καθορίζονται από τους ΠΥΠ της συγκεκριμένης χώρας.
- Οι διασυνοριακοί αποδέκτες μπορούν επίσης να είναι σε μειονεκτική θέση στις χώρες στις οποίες οι εγχώριοι ΠΥΠ διαθέτουν παράλληλα δίκτυα διμερών συμφωνιών διατραπεζικών προμηθειών. Αυτό δημιουργεί εμπόδια στην ανάπτυξη του διασυνοριακού ανταγωνισμού, δεδομένου ότι οι αποδέκτες οφείλουν να καταβάλλουν στο αθέμιτο τις ΠΔΠ με βάση τις επίσημες τιμές.

Ερωτήσεις

- 4) Υπάρχουν επί του παρόντος εμπόδια όσον αφορά την αποδοχή σε διασυνοριακό ή κεντρικό επίπεδο; Αν ναι, ποιοι είναι οι λόγοι; Θα προέκυπταν σημαντικά οφέλη από τη διευκόλυνση της αποδοχής σε διασυνοριακό ή κεντρικό επίπεδο;
- 5) Πώς θα μπορούσε να διευκολυνθεί η διασυνοριακή αποδοχή; Αν πιστεύετε ότι χρειάζεται να αναληφθούν πρωτοβουλίες, ποια μορφή θα πρέπει να λάβουν και ποια θέματα θα πρέπει να αφορούν; Για παράδειγμα, είναι δικαιολογημένη η υποχρεωτική προηγούμενη έγκριση από το σύστημα καρτών πληρωμών για τη διασυνοριακή αποδοχή; Θα πρέπει να υπολογίζονται οι ΠΔΠ βάσει της χώρας του εμπορίου λιανικής (στο σημείο πώλησης), ή θα πρέπει να χρεώνονται διασυνοριακές ΠΔΠ για τις διασυνοριακές αποδοχές;

4.1.3. Κάρτες πληρωμών με περισσότερα του ενός σήματα/Co-badging

Πρόκειται για την περίπτωση συνδυασμού διαφορετικών σημάτων εταιρειών πληρωμών στην ίδια κάρτα ή συσκευή. Σήμερα, η καλύτερη λύση για τα νέα συστήματα που επιθυμούν να αποκτήσουν πρόσβαση στην αγορά θα ήταν να πεισθούν οι εκδότες ΠΥΠ να συμπεριλάβουν το σήμα του νέου συστήματος στις δικές τους κάρτες πληρωμών οι οποίες φέρουν το σήμα ήδη υπάρχοντος (διεθνούς) συστήματος καρτών πληρωμών. Στην περίπτωση αυτή, οι καταναλωτές θα είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε περισσότερα του ενός σήματα κατά την πληρωμή (με την προϋπόθεση ότι ο έμπορος δέχεται και τα δύο σήματα), λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσθετες παροχές που ενδεχομένως προσφέρει ο εκδότης ΠΥΠ (αεροπορικά μίλια, κ.λπ.) και τα κίνητρα που ενδεχομένως παρέχει ο έμπορος (πρόσθετη επιβάρυνση, έκπτωση, κατεύθυνση του πελάτη προς έναν συγκεκριμένο τρόπο πληρωμής).

Στο παρόν στάδιο δεν είναι σαφές αν και κατά πόσον οι κανόνες των υφιστάμενων συστημάτων επιτρέπουν στα σήματα που επί του παρόντος είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους στις εθνικές αγορές να εμφανίζονται στην ίδια κάρτα. Τα συστήματα μπορούν επίσης να επιβάλλουν απαιτήσεις υποβολής δήλωσης ή επιβαρύνσεις στους εκδότες και στους αποδέκτες για συναλλαγές που πραγματοποιούνται με κάρτες που φέρουν το σήμα τους, ακόμα και αν το σήμα αυτό δεν χρησιμοποιείται σε αυτές τις συναλλαγές. Το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες περιλαμβάνει κανόνα βάσει του οποίου ο εκδότης ΠΥΠ, σε συνεννόηση με τον καταναλωτή, μπορεί να προεπιλέξει το προς χρήση σήμα όταν χρησιμοποιεί την κάρτα που φέρει περισσότερα του ενός σήματα στο σημείο πώλησης. Ως εκ τούτου, η πρακτική αυτή μπορεί επίσης να θέσει θέματα ανταγωνισμού, αν χρησιμοποιείται για να περιορίσει ή να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο την επιλογή σήματος και/ή μέσου πληρωμής. Προς το παρόν, το θέμα αυτό περιορίζεται στις κάρτες, στο μέλλον όμως θα αφορά όλο και περισσότερο τις πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου.

Ερωτήσεις

- 6) Ποια είναι τα πιθανά οφέλη ή/και τα μειονεκτήματα της εμφάνισης περισσότερων του ενός σημάτων στην ίδια κάρτα; Υπάρχουν δυνητικοί περιορισμοί της πρακτικής αυτής που δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα; Μπορείτε να προσδιορίσετε ποσοτικά το μέγεθος του προβλήματος; Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα σχετικά με τους περιορισμούς που επιβάλλουν τα συστήματα στην πρακτική αυτή και, αν ναι, με ποια μορφή;

- 7) Όταν χρησιμοποιείται μέσο πληρωμής που φέρει περισσότερα του ενός σήματα, ποιος θα πρέπει να αποφασίζει σχετικά με τη σειρά προτεραιότητας; Πώς θα μπορούσε να εφαρμοστεί αυτό στην πράξη;

4.1.4. Διαχωρισμός των συστημάτων καρτών πληρωμών και επεξεργασίας πληρωμών με κάρτα

Μερικά συστήματα καρτών διαθέτουν θυγατρικές οι οποίες επεξεργάζονται τις συναλλαγές και είναι σε θέση να επιβάλλουν στους συμμετέχοντες στο σύστημα τη χρήση αυτής της θυγατρικής. Αυτό αποτελεί εμπόδιο για την είσοδο εταιρειών επεξεργασίας πληρωμών και νέων συστημάτων καρτών, το οποίο θα μπορούσε να εξαλειφθεί με τον αποτελεσματικό διαχωρισμό των οντοτήτων διαχείρισης συστημάτων καρτών πληρωμών από τις οντότητες διεκπεραίωσης πληρωμών με κάρτα. Με τον διαχωρισμό αυτόν θα αυξηθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των συστημάτων καρτών πληρωμών και μεταξύ των εταιρειών επεξεργασίας πληρωμών και θα δοθεί στις τράπεζες η δυνατότητα να συμμετάσχουν σε μία μόνο σύμμορφη δομή. Το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες πληρωμών προβλέπει τον διαχωρισμό των συστημάτων διαχείρισης από τα συστήματα επεξεργασίας, αλλά δεν προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις.

Η σημερινή έλλειψη κοινού πλαισίου διαλειτουργικότητας έχει ως αποτέλεσμα τον κατακερματισμό της αγοράς επεξεργασίας καρτών. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να βελτιωθούν οι τεχνικές και επιχειρηματικές διαδικασίες εκκαθάρισης ή/και διακανονισμού πληρωμών μεταξύ τραπεζών που χρησιμοποιούν διαφορετικές υποδομές. Η ανάπτυξη προτύπων επεξεργασίας ανεξάρτητων από τα συστήματα θα διευκόλυνε επίσης την υλοποίηση του διαχωρισμού των οντοτήτων διαχείρισης των συστημάτων από τις οντότητες επεξεργασίας των συναλλαγών.

Ερωτήσεις

- 8) Πιστεύετε ότι η άσκηση δραστηριοτήτων διαχείρισης του συστήματος και επεξεργασίας των συναλλαγών από την ίδια οντότητα δημιουργεί προβλήματα και, αν ναι, γιατί; Ποιο είναι το μέγεθος του προβλήματος;
- 9) Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα σχετικά με το θέμα αυτό; Είστε υπέρ του νομικού διαχωρισμού (δηλ. του λειτουργικού διαχωρισμού, παρόλο που η ίδια εταιρεία συμμετοχών εξακολουθεί να έχει την κυριότητα) ή υπέρ του «πλήρους διαχωρισμού της κυριότητας»;

4.1.5. Πρόσβαση στα συστήματα διακανονισμού

Σε αντίθεση με τις τράπεζες, τα ιδρύματα πληρωμών, όπως ορίζονται στην οδηγία 2007/64/ΕΚ για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά¹⁷, και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος δεν έχουν άμεση πρόσβαση στα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο β) της οδηγίας για το αμετάκλητο του διακανονισμού, μόνο τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις επενδύσεων μπορούν να συμμετέχουν σε συστήματα διακανονισμού. Ως εκ τούτου, οι υπόλοιποι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών διαμαρτύρονται ότι δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις τράπεζες σε ισότιμη βάση,

¹⁷ Οδηγία 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, ΕΕ L 319 της 5.12.2007, σ. 1.

δεδομένου ότι είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν τις τραπεζικές υπηρεσίες για τον διακανονισμό των πληρωμών.

Ερωτήσεις

- 10) Είναι η έμμεση πρόσβαση στα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού προβληματική για τα ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και, αν ναι, ποιο είναι το μέγεθος του προβλήματος;
- 11) Θα πρέπει να δημιουργηθεί κοινό πλαίσιο για την επεξεργασία καρτών το οποίο θα περιλαμβάνει κανόνες για την επεξεργασία των καρτών ΕΧΠΕ (δηλ. έγκριση, εκκαθάριση και διακανονισμό); Θα πρέπει το πλαίσιο αυτό να περιλαμβάνει τους όρους και τις προμήθειες για την πρόσβαση στις υποδομές επεξεργασίας καρτών με βάση διαφανή κριτήρια και χωρίς διακρίσεις; Θα πρέπει επίσης να ρυθμίζεται στο εν λόγω πλαίσιο η συμμετοχή των ιδρυμάτων πληρωμών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος στα καθορισμένα συστήματα διακανονισμού; Θα πρέπει να τροποποιηθούν αναλόγως η οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά ή/και η οδηγία για το αμετάκλητο του διακανονισμού;

4.1.6. Συμμόρφωση με το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες

Το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες, το οποίο διαμορφώθηκε από το ΕΣΠ, δεν είχε υλοποιηθεί πλήρως την 1η Ιανουαρίου 2011, όπως είχε αρχικά προβλεφθεί, καθότι πολλά από τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται δεν είχαν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Ο δυνητικός αντίκτυπος του εν λόγω πλαισίου δεν περιορίζεται στις πληρωμές σε ευρώ. Δεδομένου ότι καλύπτει τις κάρτες γενικής χρήσης που χρησιμοποιούνται για τη διεξαγωγή πληρωμών και αναλήψεων μετρητών σε ευρώ στο σύνολο του ΕΧΠΕ, οι ΠΥΠ και τα συστήματα που λειτουργούν στις χώρες ΕΧΠΕ που δεν χρησιμοποιούνται ευρώ έχουν κάθε λόγο να συμμορφωθούν με το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες, ώστε να είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν συναλλαγές σε ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, τα μη συμμορφούμενα συστήματα πληρωμών για συναλλαγές σε ευρώ θα αποσύρονται, κατ' αρχήν, σταδιακά από την αγορά και, ως εκ τούτου, θα εξαφανιστούν μετά την πλήρη εφαρμογή του πλαισίου. Το πλαίσιο του ΕΧΠΕ για τις κάρτες καθορίζει τις υποχρεώσεις που θα πρέπει να τηρούνται για να είναι οι κάρτες συμβατές με τον ΕΧΠΕ: οι πληρωμές με κάρτα θα πρέπει να διασφαλίζονται από τον εκδότη ΠΥΠ και να εφαρμόζονται πλήρως τα πρότυπα EMV (μικροεπεξεργαστής και κωδικός αναγνώρισης PIN). Οι τεχνικές αυτές απαιτήσεις επηρεάζουν/περιορίζουν επίσης τα επιχειρηματικά μοντέλα που πρέπει να εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με το πλεονέκτημα ότι, για τα συστήματα που επιτρέπεται να λειτουργούν, δημιουργείται μια ενιαία και ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή αγορά.

Ερωτήσεις

- 12) Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με το περιεχόμενο και τον αντίκτυπο του πλαισίου του ΕΧΠΕ για τις κάρτες στην αγορά (προϊόντα, τιμές, όρους και προϋποθέσεις); Επαρκεί το πλαίσιο αυτό για να προωθήσει την ολοκλήρωση της αγοράς σε επίπεδο ΕΕ; Υπάρχουν σημεία που θα πρέπει να επανεξεταστούν; Θα πρέπει τα μη συμμορφούμενα συστήματα να εξαφανιστούν μετά τη θέση του πλαισίου σε πλήρη εφαρμογή, ή υπάρχουν λόγοι για τους οποίους θα πρέπει να εξακολουθήσουν να υπάρχουν;

4.1.7. Πληροφορίες σχετικά με την επάρκεια των καταθέσεων

Για πολλά επιχειρηματικά μοντέλα υπηρεσιών πληρωμών, η εκ των προτέρων παροχή πληροφοριών σχετικά με την επάρκεια των καταθέσεων, που είναι απαραίτητες για την έγκριση ή/και τη διασφάλιση της πληρωμής για μια συγκεκριμένη συναλλαγή, αποτελεί βασικό στοιχείο. Οι τράπεζες, δεδομένου ότι σ' αυτές τηρούνται οι τραπεζικοί λογαριασμοί, λειτουργούν ως «πύλη» κομβικής σημασίας για τη βιωσιμότητα πολλών επιχειρηματικών μοντέλων. Ακόμη και στην περίπτωση που, για ορισμένες νέες υπηρεσίες πληρωμών, οι καταναλωτές εγκρίνουν τη διαβίβαση, στους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών της επιλογής τους, πληροφοριών σχετικά με την επάρκεια των χρηματικών ποσών στον τραπεζικό τους λογαριασμό, οι τράπεζες μπορούν να αρνηθούν την πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές σε άλλους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών. Δεδομένης της σημασίας των ασφαλών πληρωμών, της εμπιστοσύνης στο σύστημα πληρωμών εν γένει, και λόγω του ότι οι τράπεζες υπόκεινται σε εποπτεία, η άρνηση αυτή είναι δικαιολογημένη σε ορισμένες περιπτώσεις. Ωστόσο, αυτό οδηγεί σε σύγκρουση συμφερόντων για τις τράπεζες, οι οποίες ενδέχεται να έχουν κίνητρο να αρνηθούν να συνεργαστούν, παρά τη βούληση των πελατών τους. Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει τροχοπέδη για την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων για ασφαλείς και αποτελεσματικές πληρωμές, ακόμη και αν υπόκεινται σε απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας.

Ερωτήσεις

- 13) Χρειάζεται να δοθεί σε μη τραπεζικά ιδρύματα η δυνατότητα πρόσβασης, με την άδεια του πελάτη, σε πληροφορίες σχετικά με τη επάρκεια των καταθέσεων στους τραπεζικούς του λογαριασμούς και, αν ναι, ποια όρια θα πρέπει να τεθούν στην εν λόγω παροχή πληροφοριών; Θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ενεργειών από τις δημόσιες αρχές; Αν ναι, ποιες πτυχές θα πρέπει να καλύπτουν αυτές και τι μορφή θα πρέπει να λάβουν;

4.1.8. Εξάρτηση έναντι των πράξεων πληρωμών με κάρτες

Η χρήση καρτών πληρωμών εξακολουθεί να αυξάνεται σε ολόκληρο τον κόσμο. Σε παγκόσμια κλίμακα, ο όγκος των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 9,7% μεταξύ 2009 και 2010. Οι κάρτες παραμένουν το δεύτερο σε προτίμηση μέσο πληρωμής μετά τα μετρητά, με μερίδιο άνω του 40% στις περισσότερες αγορές¹⁸. Δεδομένης της αυξανόμενης χρήσης των καρτών πληρωμών, και στον χώρο του ηλεκτρονικού εμπορίου, είναι πιθανό να αυξηθεί ο αριθμός των εταιρειών οι δραστηριότητες των οποίων εξαρτώνται ουσιαστικά από τη δυνατότητα να δέχονται τις πληρωμές με κάρτα. Στην περίπτωση αυτή, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον είναι προς το δημόσιο συμφέρον ο καθορισμός αντικειμενικών κανόνων που θα περιγράφουν τις περιστάσεις και τις διαδικασίες υπό τις οποίες τα συστήματα πληρωμών με κάρτα θα μπορούν να αρνηθούν μονομερώς την αποδοχή τους.

Ερωτήσεις

- 14) Δεδομένης της αυξανόμενης χρήσης των καρτών πληρωμών, πιστεύετε ότι υπάρχουν εταιρείες των οποίων οι δραστηριότητες εξαρτώνται από την ικανότητά τους να δέχονται τις πληρωμές με κάρτες; Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα εταιρειών και/ή τομέων; Αν ναι, είναι ανάγκη να θεσπιστούν

¹⁸ «World Payments Report» (έκθεση σχετικά με την παγκόσμια αγορά πληρωμών) 2011, σ. 10, CapGemini, RBS και EFMA.

αντικειμενικοί κανόνες που θα πλαισιώνουν τη συμπεριφορά των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών και των συστημάτων καρτών πληρωμών έναντι των χρηστών που εξαρτώνται απ' αυτά;

4.2. Διαφάνεια και αποδοτική ως προς το κόστος τιμολόγηση των υπηρεσιών πληρωμών για τους καταναλωτές, τους εμπόρους λιανικής και τους λοιπούς φορείς

Το πραγματικό κόστος αυτών των υπηρεσιών πληρωμών είναι συχνά αδιαφανές, τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους εμπόρους, γεγονός που συνεπάγεται υψηλότερο κόστος πληρωμών για την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έλλειψη διαφάνειας αφορά κυρίως την αγορά των καρτών, αλλά οι δεσμοί μεταξύ καρτών, ηλεκτρονικών πληρωμών και κινητών πληρωμών επηρεάζουν όλες τις μεθόδους πληρωμής. Επιπλέον, η αυξημένη διαφάνεια στην τιμολόγηση πρέπει να θεωρηθεί τρόπος μείωσης του κόστους των πράξεων πληρωμών για το σύνολο των εμπλεκόμενων και, τελικά, βελτιστοποίησης του κόστους σε ολόκληρη την ΕΕ, προς όφελος των χρηστών των υπηρεσιών πληρωμών. Ένα άλλο θέμα που σχετίζεται με την τιμολόγηση των υπηρεσιών πληρωμών αφορά τις μικροπληρωμές, δηλαδή τις πληρωμές μικρής αξίας, οι οποίες από τη φύση τους πραγματοποιούνται συχνά μέσω πιστωτικών καρτών, μέσω του Διαδικτύου ή μέσω κινητού τηλεφώνου. Οι επιβαρύνσεις για τις πληρωμές θεωρούνται συχνά υπερβολικές, τόσο από τους καταναλωτές όσο και από τους εμπόρους, επειδή συνήθως αντιπροσωπεύουν σημαντικά υψηλότερο ποσοστό της αξίας της συναλλαγής σε σχέση με τις πληρωμές μεγάλης αξίας. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να έχει συμβάλει στην ανάπτυξη εναλλακτικών ψηφιακών νομισμάτων.

4.2.1. Σχέσεις καταναλωτών — εμπόρων: διαφάνεια

Οι καταναλωτές σπάνια γνωρίζουν το συνολικό κόστος της χρήσης του ενός ή του άλλου μέσου πληρωμής, δηλαδή όχι μόνο τις επιβαρύνσεις που τους αφορούν άμεσα αλλά και εκείνες των δικαιούχων (εμπόρων). Αν το κόστος της χρήσης διαφόρων μέσων πληρωμής (π.χ. διάφορα σήματα καρτών, μετρητά, επιταγές) είναι το ίδιο για τους καταναλωτές, τείνουν να πιστεύουν ότι η επιλογή τους όσον αφορά τη μέθοδο πληρωμής δεν έχει καμία επίπτωση για τον έμπορο. Κατά συνέπεια, οι καταναλωτές επιλέγουν το μέσο πληρωμής που θα χρησιμοποιήσουν είτε με βάση το τι είναι βολικότερο γι' αυτούς είτε με βάση τα πιθανά οφέλη που θα μπορούσαν να αποκομίσουν χρησιμοποιώντας μια συγκεκριμένη μέθοδο πληρωμής.

Ωστόσο, το μέσο πληρωμής που επιλέγει ο καταναλωτής μπορεί να μην είναι το βέλτιστο από την άποψη του συνολικού κόστους για την οικονομία. Οι έμποροι συνήθως περιλαμβάνουν το κόστος των συναλλαγών τους στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρουν. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι όλοι οι καταναλωτές πληρώνουν περισσότερα χρήματα για τις αγορές τους, ώστε να καλύπτεται το πραγματικό κόστος των ακριβότερων μεθόδων πληρωμής που χρησιμοποιούνται από ορισμένους.

Ως εκ τούτου, με την ενίσχυση της διαφάνειας του συνολικού κόστους που συνεπάγεται η χρήση των διαφόρων μέσων πληρωμής θα μπορούσε να μειωθεί το συνολικό κόστος πληρωμών για την οικονομία. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με το κόστος που συνεπάγεται η χρήση ή/και η διαχείριση ενός συγκεκριμένου μέσου πληρωμών για τον έμπορο. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν σημαντικό να εκτιμηθούν οι πιθανές επιπτώσεις της μεγαλύτερης διαφάνειας στη συμπεριφορά των καταναλωτών, με έμφαση στην καλύτερη κατανόηση των αντιδράσεων και των αναγκών των καταναλωτών.

Ερωτήσεις

- 15) Θα πρέπει οι έμποροι να ενημερώνουν τους καταναλωτές σχετικά με τις δαπάνες που συνεπάγεται γι' αυτούς η χρήση των διαφόρων μέσων πληρωμής; Θα πρέπει οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών να είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν τους καταναλωτές σχετικά με την επιβάρυνση των εμπορών για τις παρεχόμενες σε αυτούς υπηρεσίες (Merchant Service Charge) ή σχετικά με τις πολυμερείς διαπραγματευτικές προμήθειες που εισπράττονται από τις συναλλαγές των πελατών; Είναι οι πληροφορίες αυτές σημαντικές για τους καταναλωτές και όντως επηρεάζουν τις επιλογές τους;

4.2.2. *Σχέσεις καταναλωτών — εμπορών: εκπτώσεις, επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης και άλλες πρακτικές που χρησιμοποιούν οι έμποροι για να επηρεάσουν τις επιλογές των καταναλωτών*

Μια άλλη δυνατότητα για την αύξηση της διαφάνειας των τιμών στις σχέσεις καταναλωτών - εμπορών και για την προώθηση της χρήσης των πλέον αποτελεσματικών μέσων πληρωμών θα μπορούσε να είναι η συστηματική και ευρεία χρήση των εκπτώσεων, της πρόσθετης επιβάρυνσης και άλλων πρακτικών που επηρεάζουν την επιλογή των καταναλωτών (π.χ. επιλεκτική αποδοχή ορισμένων καρτών μόνο πάνω από ένα ορισμένο ποσό, σαφής υπόδειξη του προτιμώμενου μέσου πληρωμής) από τον έμπορο. Όλα αυτά θα μπορούσαν να αποτελέσουν κίνητρα για τη χρήση των αποδοτικότερων μέσων πληρωμής. Σύμφωνα με την αρχή «ο χρήστης πληρώνει», τα έξοδα θα πρέπει κατ' αρχήν να βαρύνουν εκείνους που χρησιμοποιούν μια συγκεκριμένη υπηρεσία και να μην κατανέμονται σε ευρύτερη ομάδα καταναλωτών.

Είναι επίσης σκόπιμο να εξεταστεί ο κίνδυνος καταχρήσεων που θα μπορούσε να προκύψει από την πρόσθετη επιβάρυνση, όπως η έλλειψη διαφάνειας και η έλλειψη πρακτικών εναλλακτικών λύσεων πληρωμής για την αποφυγή της πρόσθετης επιβάρυνσης¹⁹. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο σημείο για ορισμένους οικονομικούς τομείς (π.χ. για τον κλάδο των αερομεταφορών). Η πρόσθετη επιβάρυνση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως πρόσθετη πηγή εσόδων από τους εμπορείς, αλλά θα πρέπει να περιορίζεται στο πραγματικό κόστος της χρήσης ενός μέσου πληρωμής, όπως ορίζεται στο άρθρο 19 της οδηγίας για τα δικαιώματα των καταναλωτών²⁰.

Το άρθρο 52 παράγραφος 3 της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών παρέχει ρητά το δικαίωμα στους εμπορείς να χρησιμοποιούν την πρόσθετη επιβάρυνση και την έκπτωση για τη χρήση ενός συγκεκριμένου μέσου πληρωμών²¹. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να ακόμη να απαγορεύουν ή να περιορίζουν την επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης (αλλά όχι την έκπτωση) υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Τα κράτη μέλη επέλεξαν εντελώς διαφορετικούς τρόπους για εφαρμογή της διάταξης αυτής στο έδαφός τους. Η ανομοιογένεια των εθνικών επιλογών αυξάνει αισθητά την πολυπλοκότητα της ενιαίας αγοράς και δημιουργεί σύγχυση τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους εμπορείς, ιδίως όσον αφορά τις διασυνοριακές συναλλαγές.

Ερωτήσεις

¹⁹ Οι πρακτικές αυτές περιορίζουν την τάση των καταναλωτών να κάνουν έρευνα αγοράς και να συγκρίνουν όλες τις προσφορές, πράγμα που αποβαίνει εις βάρος τους, σύμφωνα με την επιτροπή ανταγωνισμού του ΗΒ (UK Office of Fair Trading (OFT), 'Payment surcharges — Response to the Which? super-complaint', June 2011.)

²⁰ Οδηγία 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, ΕΕ L 304 της 22.11.2011, σ. 64.

²¹ Ωστόσο, η οδηγία δεν εφαρμόζεται στις πληρωμές σε μετρητά ή με επιταγή.

- 16) Υπάρχει ανάγκη περαιτέρω εναρμόνισης των εκπτώσεων, πρόσθετων επιβαρύνσεων και άλλων πρακτικών που ακολουθούνται και σκοπός των οποίων είναι να επηρεάσουν τις επιλογές των πελατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά τις πληρωμές με κάρτες, τις πληρωμές μέσω του Διαδικτύου και τις πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου; Αν ναι, ποια κατεύθυνση θα πρέπει να ακολουθήσει αυτή η εναρμόνιση; Θα πρέπει, για παράδειγμα:
- να ενθαρρυνθούν ορισμένες μέθοδοι (εκπτώσεις, επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης, κ.λπ.) και, αν ναι, με ποιο τρόπο;
 - να επιτραπεί γενικώς η επιβολή πρόσθετης επιβάρυνσης, υπό την προϋπόθεση ότι θα περιορίζεται στο πραγματικό κόστος του μέσου πληρωμής για τον έμπορο;
 - να ζητηθεί από τους εμπόρους να αποδεχθούν ένα οικονομικώς αποδοτικό και ευρέως χρησιμοποιούμενο μέσο ηλεκτρονικών πληρωμών χωρίς πρόσθετη επιβάρυνση;
 - να εφαρμόζονται ειδικοί κανόνες στις μικροπληρωμές και, κατά περίπτωση, στα εναλλακτικά ψηφιακά νομίσματα;

4.2.3. Σχέσεις εμπόρων — παρόχων υπηρεσιών πληρωμών

Η διαφάνεια στην τιμολόγηση των μέσων πληρωμών και στο πραγματικό κόστος των πράξεων πληρωμών θα μπορούσε επίσης να βελτιωθεί από την άποψη των σχέσεων εμπόρων - παρόχων υπηρεσιών πληρωμών.

Ορισμένοι από τους κανόνες που εφαρμόζονται επί του παρόντος από τα συστήματα καρτών πληρωμών καθιστούν δύσκολο για τους εμπόρους να επηρεάσουν τις αποφάσεις των καταναλωτών σχετικά με την επιλογή του μέσου πληρωμών και να περιορίσουν τη δική τους δυνατότητα να δέχονται μόνο επιλεγμένες κάρτες. Αυτό διευκολύνει την επιβολή υψηλών ΠΔΠ από τους ΠΥΠ, με συνέπεια να αυξάνεται ενδεχομένως το κόστος των πληρωμών με κάρτα και να περιορίζεται ο ανταγωνισμός. Οι εν λόγω κανόνες είναι οι ακόλουθοι:

- ο κανόνας σχετικά με την αποφυγή της εισαγωγής διακρίσεων, βάσει του οποίου απαγορεύεται στους εμπόρους λιανικής να κατευθύνουν τους πελάτες τους στη χρήση του μέσου πληρωμών που προτιμούν, μέσω της επιβολής πρόσθετης επιβάρυνσης, της προσφοράς εκπτώσεων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο.
- ο κανόνας της υποχρεωτικής αποδοχής όλων των καρτών, σύμφωνα με τον οποίο οι έμποροι είναι υποχρεωμένοι να δέχονται όλες τις κάρτες στο πλαίσιο του ιδίου σήματος, ακόμη κι αν οι επιβαρύνσεις δεν είναι οι ίδιες για όλες²².
- η πρακτική της «ανάμειξης» την οποία ακολουθούν οι αποδέκτες καρτών. Η πρακτική αυτή συνίσταται στην επιβολή από τους αποδέκτες στους εμπόρους μιας

²²

Στην πράξη, η αρχή αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά δύο ξεχωριστούς κανόνες: την αποδοχή από όλους τους εκδότες (π.χ. εάν ένας έμπορος δέχεται τις κάρτες Visa που εκδίδονται από τοπικές τράπεζες θα πρέπει επίσης να δεχθεί τις ξένες κάρτες) και την αποδοχή όλων των προϊόντων (π.χ. εάν ένας έμπορος δέχεται τις προσωπικές πιστωτικές κάρτες, πρέπει επίσης να δέχεται και τις, πιο ακριβές, εταιρικές κάρτες). Σε γενικές γραμμές, δεν φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα με τον κανόνα αποδοχής όλων των εκδοτών, αλλά ο κανόνας της αποδοχής όλων των προϊόντων εγείρει ορισμένα ερωτήματα από την άποψη των επιπτώσεών του στον ανταγωνισμό.

μέσης επιβάρυνσης για τις πληρωμές με κάρτα, χωρίς να έχουν προηγουμένως ενημερωθεί οι έμποροι για τις επιβαρύνσεις που ισχύουν για κάθε κατηγορία καρτών ξεχωριστά.

Η τροποποίηση των κανόνων που διέπουν τα συστήματα καρτών και τις πρακτικές των αποδεκτών θα μπορούσε να ενισχύσει τη διαπραγματευτική ισχύ των εμπόρων έναντι των αποδεκτών ΠΥΠ, ιδίως όσον αφορά την επιβάρυνσή τους για τις παρεχόμενες σε αυτούς υπηρεσίες, βελτιώνοντας παράλληλα την ικανότητα των εμπόρων να επηρεάζουν τις αποφάσεις των καταναλωτών. Θα ήταν έτσι δυνατόν να μειωθεί, για την οικονομία, το κόστος των πληρωμών με κάρτα και να αυξηθούν οι πιθανότητες υιοθέτησης νέων, ανταγωνιστικών συστημάτων από τους εμπόρους.

Ερωτήσεις

- 17) Θα μπορούσαν ορισμένες αλλαγές στους κανόνες που διέπουν τα συστήματα καρτών και τις πρακτικές των αποδεκτών να βελτιώσουν τη διαφάνεια και να διευκολύνουν την αποδοτική από πλευράς κόστους τιμολόγηση των υπηρεσιών πληρωμών; Θα ήταν τα εν λόγω μέτρα αποτελεσματικά από μόνα τους ή απαιτούνται συνοδευτικά μέτρα; Συνεπάγονται οι αλλαγές αυτές πρόσθετους ρυθμιστικούς μηχανισμούς ή νέα μέτρα σχετικά με τις σχέσεις εμπόρων-καταναλωτών, ώστε να μην θιγούν τα δικαιώματα των καταναλωτών; Θα πρέπει να καλύπτονται και τα τριμερή συστήματα; Θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ καταναλωτικών και εταιρικών καρτών; Υπάρχουν συγκεκριμένες απαιτήσεις και επιπτώσεις για τις μικροπληρωμές;

4.3. Τυποποίηση

Αν επιτευχθεί η διασυννοριακή διαλειτουργικότητα, οι ευρωπαίοι χρήστες υπηρεσιών πληρωμών (επιχειρήσεις, καταναλωτές, έμποροι) θα αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από τον αυξημένο ανταγωνισμό, την ελευθερία επιλογής και τις αποδοτικότερες από πλευράς κόστους πράξεις πληρωμών. Αυτό αφορά το σύνολο των ηλεκτρονικών πληρωμών και πολλούς από τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία πληρωμών, ανάλογα με τον τρόπο πληρωμής. Ωστόσο, η τυποποίηση των διαφόρων συνιστωσών (π.χ. πρωτόκολλα, διεπαφές, εφαρμογές, υπηρεσίες) πρέπει να είναι διεξοδική²³ ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος αποκλεισμού των δυνητικών ανταγωνιστών ή της καινοτομίας.

Πληρωμές με κάρτες

Όπως περιγράφεται ανωτέρω, οι πληρωμές με κάρτες περιλαμβάνουν την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ του αποδέκτη ΠΥΠ και του εκδότη ΠΥΠ (τομέας A2I), αλλά και μεταξύ του εμπορεύ (ενδεχομένως με τη βοήθεια ενός φυσικού τερματικού πληρωμής) και του αποδέκτη ΠΥΠ (τομέας T2A).

Στον τομέα T2A, υπάρχει έλλειψη κοινών προτύπων σε διασυννοριακό επίπεδο και, σε πολλές περιπτώσεις, ακόμη και στην εθνική αγορά. Υπάρχουν μερικές ιδιωτικές πρωτοβουλίες για τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών, όπως η EPAS (Electronic Software Application Protocol) και η C-TAP (Common Terminal Acquirer Protocol). Ωστόσο, τα έργα αυτά συχνά

²³ Μέρος 7. Συμφωνίες τυποποίησης, Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, ΕΕ C 11/1 της 14.1.2011.

αναπτύσσονται μεμονωμένα το ένα από το άλλο και προς διαφορετικές κατευθύνσεις, κατευθυνόμενα από διαφορετικά εμπορικά συμφέροντα. Οι κατακερματισμένες αυτές εργασίες τυποποίησης έχουν τρεις επιπτώσεις. Πρώτον, η έλλειψη κοινών προτύπων περιορίζει το φάσμα των δυνητικών παρόχων υπηρεσιών για τους αποδέκτες ΠΥΠ στην εγχώρια αγορά και, επομένως, εμποδίζει την υλοποίηση μιας ανταγωνιστικής ενιαίας αγοράς για τις υπηρεσίες πληρωμών. Δεύτερον, οι έμποροι πρέπει να διατηρούν διαφορετικά συστήματα και πρωτόκολλα για τη διαχείριση της ανταλλαγής δεδομένων στο πλαίσιο της διαδικασίας αποδοχής, τουλάχιστον ένα για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιούνται, αλλά συχνά περισσότερα, με συνέπεια να μειώνονται οι δυνατότητες συγκέντρωσης των πράξεων και να περιορίζονται τα περιθώρια αύξησης της αποδοτικότητας. Τρίτον, η έλλειψη κοινών προτύπων στον τομέα T2A συχνά εμποδίζει την αποδοχή των χρεωστικών καρτών στο εξωτερικό, πράγμα που τουλάχιστον για τους καταναλωτές δεν συνάδει με την ενιαία αγορά και το κοινό νόμισμα για τις πληρωμές σε μετρητά στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.

Στον τομέα A2I, η κατάσταση δεν είναι περισσότερο ικανοποιητική. Η επεξεργασία των πληρωμών σε διατραπεζικό επίπεδο (έγκριση, εκκαθάριση και διακανονισμός των συναλλαγών) βασίζεται σήμερα σε διαφορετικούς κανόνες, αναλόγως του συστήματος καρτών. Ο πλήρης διαχωρισμός του συστήματος από την επεξεργασία (βλ. 4.1.4) θα απαιτήσει πρότυπα διαλειτουργικότητας των συστημάτων για την επεξεργασία στον τομέα A2I. Οι προσπάθειες τυποποίησης που καταβάλλει ο κλάδος στον τομέα A2I είναι επί του παρόντος περιορισμένες και δεν έχουν ακόμη επιτύχει να προσελκύσουν όλους τους φορείς της αγοράς.

Ένα τρίτο ζήτημα αφορά στην πιστοποίηση. Για κάθε χώρα και για κάθε σύστημα καρτών υπάρχουν διαφορετικά κριτήρια και διαδικασίες αξιολόγησης για την υποχρεωτική πιστοποίηση των καρτών με μικροεπεξεργαστή, των τερματικών πληρωμών, κ.λπ. Αυτές οι διαδικασίες πιστοποίησης είναι ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια των πληρωμών, αλλά λόγω του ότι δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο εναρμόνισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οδηγούν σε υπερβολικό κόστος για τους κατασκευαστές καρτών και τερματικών. Οι πρωτοβουλίες OSeC (Open Standards for Security and Certification) και CAS (Common Approval Scheme), που αναλήφθηκαν από την αγορά, αποσκοπούν στην επίλυση του προβλήματος αυτού. Ενώ αρχικά η πρόοδος ήταν ενθαρρυντική, οι πρωτοβουλίες αυτές δεν έχουν ακόμη αποφέρει απτά αποτελέσματα στην αγορά.

Το ΕΣΠ έχει συγκροτήσει μια ομάδα εμπλεκόμενων φορέων (Cards Stakeholder Group) την οποία απαρτίζουν εκπρόσωποι των κυριοτέρων κλάδων, δηλαδή των εμπόρων, των εταιρειών επεξεργασίας πληρωμών με κάρτα, των συστημάτων καρτών, των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών και των παρόχων τεχνικών υπηρεσιών. Η εν λόγω επιτροπή επεξεργάζεται επί του παρόντος έγγραφο σχετικά με την τυποποίηση των καρτών EXΠΕ, η πέμπτη έκδοση του οποίου δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2010. Σκοπός του είναι η εναρμόνιση των προτύπων EXΠΕ, ώστε κάθε κάρτα EXΠΕ να μπορεί, από τεχνική άποψη, να λειτουργήσει σε οποιοδήποτε τερματικό EXΠΕ, και η προώθηση των εναρμονισμένων διαδικασιών πιστοποίησης και προτύπων. Ωστόσο, στο παρόν στάδιο, τα αποτελέσματα από την άποψη της δημιουργίας μιας πραγματικά ενοποιημένης αγοράς για τις κάρτες είναι περιορισμένα.

Ηλεκτρονικές και κινητές πληρωμές

Τον Οκτώβριο του 2010, το ΕΣΠ και η παγκόσμια ένωση φορέων εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας (GSMA) δημοσίευσαν έγγραφο που περιγράφει τους ρόλους και τις

αρμοδιότητες των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας και των τραπεζών στη διαχείριση των ανεπαφικών εφαρμογών²⁴. Κατόπιν τούτου, ξεκίνησαν συζητήσεις μεταξύ του τραπεζικού τομέα/τομέα παροχής υπηρεσιών πληρωμής με κάρτες και των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας σχετικά με τη συνεργασία και την τυποποίηση. Ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν απτά αποτελέσματα και χρειάζεται να καλυφθούν ακόμη πολλά κενά για τη δημιουργία σταθερού περιβάλλοντος, το οποίο θα στηρίζεται σε συνεκτικά διασυννοριακά πρότυπα λειτουργίας στον τομέα των κινητών πληρωμών.

Οι εργασίες τυποποίησης όσον αφορά τις κινητές πληρωμές θα πρέπει να εξασφαλίζουν πλήρη διαλειτουργικότητα μεταξύ των λύσεων για τις κινητές πληρωμές και να προωθούν ανοικτά πρότυπα που θα διευκολύνουν την κινητικότητα των καταναλωτών. Επιπλέον, δεδομένης της ιδιαιτερότητας των κινητών πληρωμών, η τυποποίηση θα πρέπει να εξασφαλίσει ικανοποιητική λύση για το θέμα της φορητότητας των εφαρμογών κινητών πληρωμών (δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω εφαρμογές ακολουθούν τους καταναλωτές, όταν αυτοί αλλάζουν φορέα εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας).

Η έλλειψη κοινών προτύπων φαίνεται ότι δημιουργεί λιγότερα προβλήματα στις ηλεκτρονικές πληρωμές. Τούτο οφείλεται εν μέρει στη χρήση του Διαδικτύου ως κοινής πλατφόρμας με καθορισμένα πρωτόκολλα επικοινωνίας. Ακόμα κι αν ξεκινούν από το Διαδίκτυο, συχνά οι ηλεκτρονικές πληρωμές διεκπεραιώνονται στη συνέχεια ως απλές πληρωμές με κάρτα ή μέσω πλατφόρμας ηλεκτρονικής τραπεζικής. Συνεπώς, αυτό που τις επηρεάζει αρνητικά είναι περισσότερο η έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία των πληρωμών (βλ. 4.4.), παρά η έλλειψη προτύπων. Τέλος, η τυποποίηση θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσει ότι οι λύσεις που προσφέρονται στους καταναλωτές όσον αφορά τις ηλεκτρονικές και τις κινητές πληρωμές διευκολύνουν την πρόσβασή τους σ' αυτές, καθιστώντας τις παράλληλα και πιο φιλικές προς τους χρήστες.

Ερωτήσεις

- 18) Συμφωνείτε ότι η χρήση κοινών προτύπων για τις πληρωμές με κάρτα θα ήταν επωφελής; Ποιές είναι οι βασικές ελλείψεις, αν υπάρχουν; Υπάρχουν άλλες πτυχές των πληρωμών με κάρτα, εκτός από τις τρεις προαναφερθείσες (A2I, T2A, πιστοποίηση), οι οποίες θα ωφεληθούν από τη μεγαλύτερη τυποποίηση;
- 19) Είναι οι τρέχουσες ρυθμίσεις διακυβέρνησης επαρκείς για τον συντονισμό, την προώθηση και την έγκριση και εφαρμογή κοινών προτύπων όσον αφορά τις πληρωμές με κάρτες σε εύλογο χρονικό διάστημα; Εκπροσωπούνται δεόντως όλες οι ομάδες εμπλεκομένων; Υπάρχουν συγκεκριμένοι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί η επίλυση των διαφορών και να επιταχυνθεί η επίτευξη συναίνεσης;
- 20) Θα πρέπει να διαδραματίσουν οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί τυποποίησης, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) ή το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τηλεπικοινωνιακών Προτύπων (ETSI) πιο ενεργό ρόλο στην τυποποίηση των πληρωμών με κάρτες; Σε ποιον τομέα πιστεύετε ότι υπάρχουν μεγαλύτερες δυνατότητες συμμετοχής τους και ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα; Υπάρχουν άλλα νέοι ή υφιστάμενοι οργανισμοί που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την τυποποίηση των πληρωμών με κάρτες;

²⁴

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=423.

21)	Στον τομέα των ηλεκτρονικών και των κινητών πληρωμών, πιστεύετε ότι υπάρχουν συγκεκριμένα σημεία στα οποία η μεγαλύτερη τυποποίηση θα έχει καθοριστική σημασία για τη στήριξη των θεμελιωδών αρχών, όπως η ανοιχτή καινοτομία, η φορητότητα των εφαρμογών και η διαλειτουργικότητα; Αν ναι, ποια είναι αυτά;
22)	Θα πρέπει οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί τυποποίησης (π.χ. CEN και ETSI) να διαδραματίσουν πιο ενεργό ρόλο στην τυποποίηση των ηλεκτρονικών ή των κινητών πληρωμών; Σε ποιον τομέα πιστεύετε ότι υπάρχουν μεγαλύτερες δυνατότητες συμμετοχής τους και ποια είναι οι τα αναμενόμενα αποτελέσματα;

4.4. Διαλειτουργικότητα μεταξύ παρόχων υπηρεσιών

Η συνεργασία είναι βασική απαίτηση σε ένα τομέα υπηρεσιών δικτύου, όπως των πληρωμών, δεδομένου ότι κάθε πληρωμή προϋποθέτει συμφωνία μεταξύ του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή και του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου. Για να διασφαλιστεί ότι κάθε πληρωμή θα μπορεί να φτάσει στον δικαιούχο χωρίς να ζημιώνονται οι εμπλεκόμενοι φορείς και ενδιάμεσοι, ενδείκνυται η επίτευξη υψηλότερου επιπέδου συντονισμού, με τη μορφή πλήρους διαλειτουργικότητας.

Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις, εκτός από την εξάλειψη των εμποδίων που προαναφέρθηκαν, θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην αγορά των καρτών πληρωμών η αρχή της διαλειτουργικότητας, ιδίως όσον αφορά την επιλογή του αποδέκτη και τους εμπορικούς κανόνες.

4.4.1. Διαλειτουργικότητα στον τομέα των κινητών πληρωμών

Η αγορά πληρωμών μέσω κινητών τηλεφώνων στην Ευρώπη βρίσκεται ακόμη στα σπάργα. Ένα από τα κυριότερα εμπόδια για την ευρεία διάδοση των κινητών πληρωμών φαίνεται πως είναι το αδιέξοδο που έχει δημιουργηθεί μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης δικτύων κινητών επικοινωνιών, των παραδοσιακών ΠΥΠ (τράπεζες) και άλλων φορέων, όπως είναι οι κατασκευαστές ή οι φορείς ανάπτυξης εφαρμογών. Οι φορείς εκμετάλλευσης δικτύων κινητών επικοινωνιών φαίνεται ότι επιδιώκουν να διατηρήσουν τον έλεγχο των δραστηριοτήτων, τουλάχιστον όσον αφορά τη διαχείριση της ασφάλειας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, οι φορείς του τομέα των ηλεκτρονικών πληρωμών επιδιώκουν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στον χώρο των κινητών επικοινωνιών (τόσο για τις πληρωμές εξ αποστάσεως όσο και για τις πληρωμές προσέγγισης).

Φαίνεται ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που ελέγχουν τα πρότυπα και, ως εκ τούτου, τη διαλειτουργικότητα, θα κυριαρχήσουν στο σύνολο της αλυσίδας πληρωμών: από την ίδια τη συσκευή, μέχρι την πλατφόρμα εφαρμογών και τη διαχείριση της ασφάλειας. Στην περίπτωση αυτή, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος κατακερματισμού μέσω ιδιοταγών λύσεων. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να υποβαθμίζεται η σημασία άλλων τομέων, όπως οι δημόσιες συγκοινωνίες (πληρωμές για την έκδοση εισιτηρίων) ή η υγεία (πληρωμές με κάρτες στο πλαίσιο ασφαλιστικών συστημάτων υγείας), που ενδεχομένως εμπλέκονται στη διαλειτουργικότητα, χωρίς ωστόσο να διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη στρατηγική τυποποίησης.

4.4.2. Διαλειτουργικότητα στον τομέα των ηλεκτρονικών πληρωμών

Το ΕΣΠ έχει ταχθεί κατά της δημιουργίας δικού του συστήματος παροχής τραπεζικών υπηρεσιών σε απευθείας σύνδεση, προτείνοντας αντ' αυτού τη διαμόρφωση πλαισίου διαλειτουργικότητας που θα επιτρέπει τον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων συστημάτων

και θα παρέχει σε κάθε τράπεζα τη δυνατότητα να επιλέξει το σύστημα στο οποίο θα προσχωρήσει. Προς το παρόν, κανένας πάροχος υπηρεσιών – εκτός από τις τράπεζες – δεν είχε τη δυνατότητα να συμμετάσχει στις εργασίες αυτές²⁵. Τρία τραπεζικά συστήματα²⁶ έχουν αναλάβει την «απόδειξη της ορθότητας της ιδέας» για να δοκιμαστεί η διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων. Είναι πολύ νωρίς για να διαπιστωθεί κατά πόσο θα μπορούσε το έργο αυτό να επεκταθεί επιτυχώς σε ολόκληρη την ΕΕ.

Παράλληλα, η EBA Clearing, εταιρεία εκκαθάρισης και διακανονισμού με περίπου 70 τράπεζες μετόχους, ανακοίνωσε την ανάληψη πρωτοβουλίας ηλεκτρονικών πληρωμών βασιζόμενης στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε απευθείας σύνδεση. Ένα πιλοτικό έργο αναμένεται να ξεκινήσει τον Μάιο του 2012.

4.4.3. Διαλειτουργικότητα και ανταγωνισμός

Θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ τεχνικής και εμπορικής διαλειτουργικότητας, δηλαδή της δυνατότητας για τους εμπόρους να επιλέγουν τους αποδέκτες και για τους πελάτες να επιλέγουν τους εκδότες, ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται. Είναι επίσης σημαντικό να επιλυθούν τα προβλήματα της διαλειτουργικότητας στα τριμερή συστήματα σε σύγκριση με τα τετραμερή συστήματα.

Ερωτήσεις

- 23) Υπάρχουν αυτή τη στιγμή τμήματα της αλυσίδας πληρωμών (πληρωτής, δικαιούχος, ΠΥΠ δικαιούχου, εταιρεία επεξεργασίας πληρωμών, σύστημα, ΠΥΠ πληρωτή), με ιδιαιτέρως εμφανείς ελλείψεις από την άποψη της διαλειτουργικότητας; Πώς θα πρέπει να καλυφθούν οι ελλείψεις αυτές; Τι επίπεδο διαλειτουργικότητας απαιτείται για να αποφευχθεί ο κατακερματισμός της αγοράς; Μπορούν να καθοριστούν ελάχιστες απαιτήσεις διαλειτουργικότητας, ιδίως όσον αφορά τις ηλεκτρονικές πληρωμές;
- 24) Με ποιο τρόπο θα μπορούσε να αρθεί το σημερινό αδιέξοδο όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα των κινητών πληρωμών και να επιταχυνθεί η πρόοδος όσον αφορά τις ηλεκτρονικές πληρωμές; Είναι οι τρέχουσες ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση επαρκείς για τον συντονισμό, την προώθηση και την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος; Εκπροσωπούνται δεόντως όλες οι ομάδες εμπλεκομένων; Υπάρχουν συγκεκριμένοι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί η επίλυση των διαφορών και να επιταχυνθεί η επίτευξη συναίνεσης;

4.5. Ασφάλεια των πληρωμών

Η ασφάλεια των λιανικών πληρωμών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση τόσο για τους χρήστες των συστημάτων πληρωμών όσο και για τους εμπόρους. Οι καταναλωτές δικαιολογημένα ειδοποιούνται συχνά από τον Τύπο για περιπτώσεις απάτης και περιστατικά κατάχρησης δεδομένων και, συνεπώς, είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ασφάλειας των πληρωμών με κάρτες και μέσω του Διαδικτύου. Αυτό επιβεβαιώθηκε στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης για το μέλλον του ηλεκτρονικού εμπορίου στην

²⁵ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άνοιξε φάκελο σχετικά με την τυποποίηση για να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα στο πεδίο των ηλεκτρονικών πληρωμών:

²⁶ http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=1_39876.

iDEAL (ολλανδικό), EPS (αυστριακό) και Giropay (γερμανικό).

εσωτερική αγορά, όπου προσδιορίστηκε επίσης η ασφάλεια των πληρωμών ως ένα από τα κυριότερα εμπόδια στην εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Οι απαιτήσεις ασφαλείας αφορούν κυρίως την πρόληψη της απάτης. Η σταδιακή αντικατάσταση των καρτών που φέρουν απλώς την υπογραφή του κατόχου (εξοπλισμένες με μαγνητική ταινία για την ανάγνωση της κάρτας) από τις κάρτες με μικροεπεξεργαστή και κωδικό αναγνώρισης (PIN) (συμβατές με το πρότυπο EMV) έχει συμβάλει σημαντικά στον περιορισμό της απάτης στα σημεία πώλησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στα τέλη του 2010, περίπου το 90% του συνόλου των τερματικών πληρωμής με κάρτα στα σημεία πώλησης και το 80% όλων των καρτών πληρωμών στην ΕΕ ήταν συμβατές με το πρότυπο EMV. Μολονότι αυτό συνέβαλε στον περιορισμό των περιστατικών απάτης με κάρτες στο πλαίσιο φυσικών πράξεων πληρωμών, τα περιστατικά πληθαίνουν συνεχώς στον χώρο των συναλλαγών εξ αποστάσεως με κάρτα, ιδίως μέσω του Διαδικτύου. Οι εξ αποστάσεως συναλλαγές με κάρτα αντιπροσωπεύουν ελάχιστο ποσοστό του συνόλου των συναλλαγών με κάρτα, αλλά ήδη αποτελούν την πλειονότητα των περιπτώσεων απάτης. Οι ηλεκτρονικές πληρωμές χωρίς κάρτα είναι επίσης εύαλωτες στην απάτη. Οι προτεινόμενες λύσεις για τις τραπεζικές συναλλαγές σε απευθείας σύνδεση ή άλλες πράξεις πληρωμών στο Διαδίκτυο περιλαμβάνουν αυτό που είναι γνωστό ως έλεγχος ταυτότητας δύο παραγόντων, δηλαδή τη χρήση ενός κωδικού αναγνώρισης PIN σε συνδυασμό με έναν κωδικό συναλλαγής μιας χρήσης, ο οποίος λαμβάνεται μέσω SMS, ή αδειοδοτικού, για παράδειγμα. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η εξασφάλιση της απαιτούμενης ισορροπίας μεταξύ ασφαλείας, ταχύτητας και ευκολίας χρήσης.

Ένα δεύτερο σημαντικό ζήτημα στον τομέα αυτόν είναι η προστασία των δεδομένων. Όλα τα μέσα πληρωμών που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο συνεπάγονται την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη χρήση δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Οι ευαίσθητες πληροφορίες που αφορούν τους πελάτες πρέπει να φυλάσσονται σε ασφαλή υποδομή πληρωμών, τόσο από την άποψη της επεξεργασίας όσο και από την άποψη της αποθήκευσης των δεδομένων. Οι οδηγίες 95/46/EK²⁷ και 2002/58/EK²⁸ θεσπίζουν το νομικό πλαίσιο για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ και διέπουν τις δραστηριότητες επεξεργασίας που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο αυτό από το σύνολο των εμπλεκόμενων σε πράξεις πληρωμών. Πρόκειται για βασική ευθύνη όλων των φορέων της αγοράς που εμπλέκονται σε πράξη πληρωμής. Έχει τεράστια σημασία ο εξαρχής σχεδιασμός των μηχανισμών επαλήθευσης ταυτότητας για τις συναλλαγές πληρωμής κατά τρόπο που να περιλαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων. Ο αριθμός εκείνων που έχουν πρόσβαση σε δεδομένα επαλήθευσης ταυτότητας κατά τη διάρκεια ή μετά την εκτέλεση μιας πληρωμής θα πρέπει να περιορίζεται στους απολύτως αναγκαίους για τη διεκπεραίωση της συναλλαγής.

Επιπλέον, μια ενοποιημένη αγορά ασφαλών πληρωμών στο Διαδίκτυο θα μπορούσε ενδεχομένως να διευκολύνει την καταπολέμηση των δικτυακών τόπων που προσφέρουν παράνομο περιεχόμενο ή μέσω των οποίων πωλούνται παραποιημένα προϊόντα. Με την επιφύλαξη των κατάλληλων προκαθορισμένων διαδικασιών, θα μπορούσαν να υποχρεωθούν

²⁷ Οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

²⁸ Οδηγία 2002/58/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), ΕΕ L 201 της 31.7.2002, σ. 37.

οι ΠΥΠ να αρνούνται την εκτέλεση χρηματοοικονομικών συναλλαγών στους δικτυακούς τόπους που έχουν ήδη χαρακτηριστεί παράνομοι.

Ερωτήσεις

- 25) Πιστεύετε ότι οι φυσικές πράξεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τις οποίες χρησιμοποιούνται κάρτες συμβατές με το πρότυπο EMV και των κινητών πληρωμών προσέγγισης, είναι επαρκώς ασφαλείς; Αν όχι, ποιες είναι οι ελλείψεις από την άποψη της ασφάλειας και πώς μπορούν να καλυφθούν;
- 26) Απαιτούνται πρόσθετες απαιτήσεις ασφάλειας (π.χ. επαλήθευση ταυτότητας δύο παραγόντων ή χρήση ασφαλών πρωτοκόλλων πληρωμής) για τις πληρωμές εξ αποστάσεως (με κάρτες, ηλεκτρονικές πληρωμές ή κινητές πληρωμές); Αν ναι, ποιες συγκεκριμένες προσεγγίσεις/τεχνολογίες είναι πιο αποτελεσματικές;
- 27) Χρειάζεται να θεσπιστεί ρυθμιστικό πλαίσιο για την ασφάλεια των πληρωμών, ενδεχομένως σε συνδυασμό με άλλες πρωτοβουλίες ψηφιακής επαλήθευσης ταυτότητας; Ποιες κατηγορίες φορέων της αγοράς θα πρέπει να υπόκεινται στο πλαίσιο αυτό;
- 28) Ποιοι είναι οι καταλληλότεροι μηχανισμοί για τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της συμμόρφωσης με τις νομικές και τεχνικές απαιτήσεις που προβλέπει η νομοθεσία της ΕΕ;

5. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ/ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

5.1. Διακυβέρνηση του EXΠΕ

Μέχρι στιγμής, ο EXΠΕ λειτουργεί κυρίως ως αυτορρυθμιζόμενο σχέδιο, το οποίο έχει διαμορφώσει και διαχειρίζεται ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος μέσω του ΕΣΠ, με τη σημαντική υποστήριξη της ΕΚΤ και της Επιτροπής. Η διαχείριση των συστημάτων και των πλαισίων του EXΠΕ, καθώς και η καθιέρωση νέων κανόνων ή η τροποποίηση των εν λόγω συστημάτων και πλαισίων, γίνονται από την ολομέλεια του ΕΣΠ. Όσον αφορά τη σύνθεση του ΕΣΠ, εκτός από τις τράπεζες, μία έδρα κατέχουν επί του παρόντος τα ιδρύματα πληρωμών, αλλά οι υπόλοιποι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών, οι εταιρείες επεξεργασίας, οι φορείς της αγοράς από την πλευρά της προσφοράς (π.χ. προμηθευτές λογισμικού, κατασκευαστές τερματικών) και οι χρήστες δεν εκπροσωπούνται σ' αυτό.

Για να βελτιωθεί η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στη διακυβέρνηση του EXΠΕ σε επίπεδο ΕΕ, η Επιτροπή και η ΕΚΤ προέβησαν από κοινού στη σύσταση διοικητικού οργάνου υψηλού επιπέδου, του Συμβουλίου του EXΠΕ, τον Μάρτιο του 2010. Το Συμβούλιο αυτό απαρτίζεται από εκπροσώπους υψηλού επιπέδου της αγοράς πληρωμών, τόσο από την πλευρά της ζήτησης όσο και της προσφοράς. Στόχος του είναι να προωθήσει την υλοποίηση μιας ενοποιημένης αγοράς λιανικών πληρωμών σε ευρώ και να επιτύχει συναίνεση σχετικά με τα επόμενα βήματα προς την ενοποίηση του EXΠΕ. Δεν έχει καμία νομοθετική αρμοδιότητα και δεν μπορεί να επιβάλει δεσμευτικές διατάξεις.

Με την έκδοση του κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ, ενδεχομένως να είναι χρήσιμη μια πιο ενεργή συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στη διακυβέρνηση του EXΠΕ. Στο πλαίσιο

αυτό, θα μπορούσε να εξεταστεί η ενίσχυση του ρόλου της νομοθετικής και κανονιστικής εποπτείας μέσω, για παράδειγμα, της ΕΚΤ, της Επιτροπής ή της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ).

Ερωτήσεις

- 29) Πώς αξιολογείτε τις τρέχουσες ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση του ΕΧΠΕ σε επίπεδο ΕΕ; Έχετε εντοπίσει τυχόν αδυναμίες και, αν ναι, έχετε κάποια πρόταση για τη βελτίωση της διακυβέρνησης του ΕΧΠΕ; Ποια θα ήταν κατά τη γνώμη σας η χρυσή τομή, μεταξύ μιας ρυθμιστικής προσέγγισης και μιας προσέγγισης αυτορρύθμισης; Συμφωνείτε ότι οι ευρωπαϊκές ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές θα πρέπει να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στην προώθηση του σχεδίου ΕΧΠΕ;

5.2. Διακυβέρνηση στον τομέα των πληρωμών με κάρτα, των κινητών πληρωμών και των ηλεκτρονικών πληρωμών

Για να βελτιωθεί η συμμετοχή των εμπλεκόμενων, το ΕΣΠ έχει συστήσει το Customer Stakeholders Forum (φόρουμ εμπλεκόμενων πελατών, το οποίο ασχολείται με τη μεταφορά πίστωσης ΕΧΠΕ και τις άμεσες χρεώσεις ΕΧΠΕ), και την Cards Stakeholders Group (ομάδα εμπλεκόμενων για τις κάρτες, η οποία ασχολείται με τις πληρωμές με κάρτα). Στα δύο αυτά σώματα προεδρεύουν από κοινού το ΕΣΠ και οι εκπρόσωποι των τελικών χρηστών. Από την πλευρά της αυτορρύθμισης, αν και χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνιση, το πλαίσιο ΕΧΠΕ για τις κάρτες, το οποίο εγκρίθηκε από το ΕΣΠ, ως κώδικας δεοντολογίας που έχει υιοθετηθεί σε εκούσια βάση, καθορίζει τις αρχές και τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να τηρούν οι τράπεζες, οι εταιρείες επεξεργασίας πληρωμών και τα συστήματα καρτών για να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του ΕΣΠ και του ΕΧΠΕ. Ωστόσο, και παρά το ισχυρό κίνητρο που αποτελεί για τους φορείς που επιθυμούν να δέχονται πληρωμές σε ευρώ η συμμόρφωσή τους με τις απαιτήσεις του ΕΧΠΕ, το ΕΣΠ δεν έχει την ομόφωνη υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων και δεν υπάρχει επίσημος μηχανισμός για την ερμηνεία, την παρακολούθηση και την επιβολή της συμμόρφωσης των συστημάτων καρτών με τις απαιτήσεις του ΕΧΠΕ, ούτε για την επίλυση τυχόν διαφορών.

Σε τομείς όπως της δημιουργίας κατάλληλου πλαισίου για τις ηλεκτρονικές και τις κινητές πληρωμές, οι προσπάθειες για ενοποίηση δεν παρήγαγαν έγκαιρα απτά αποτελέσματα, καθυστερώντας έτσι τη διαλειτουργικότητα, την καινοτομία, τη διαφοροποίηση των δυνατοτήτων επιλογής και τα αποτελέσματα κλίμακας. Τα αδιέξοδα και οι αβεβαιότητες ενδέχεται να οδηγήσουν τους φορείς της αγοράς να υιοθετήσουν μια στάση του τύπου «βλέποντας και κάνοντας». Με δεδομένη τη σημερινή έλλειψη δέσμευσης έναντι μιας τόσο σημαντικής πρωτοβουλίας για την ευρωπαϊκή οικονομία στο σύνολό της, η ενοποίηση της αγοράς προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, που θα στηρίζεται στη ρύθμιση, την αυτορρύθμιση και την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού.

Ερωτήσεις

- 30) Ποιοι θα ήταν οι καταλληλότεροι τρόποι προσέγγισης της σημερινής διακυβέρνησης όσον αφορά την τυποποίηση και τη διαλειτουργικότητα; Χρειάζεται να αυξηθεί η συμμετοχή των εμπλεκόμενων, εκτός των τραπεζών και, αν ναι, με ποιον τρόπο (π.χ. δημόσια διαβούλευση, μνημόνιο συμφωνίας από τους εμπλεκόμενους φορείς, αναθέτοντας στο Συμβούλιο ΕΧΠΕ να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με ορισμένες τεχνικές προδιαγραφές, κ.λπ.); Θα πρέπει να αφεθούν οι φορείς της αγοράς να κατευθύνουν την ενοποίηση της αγοράς σε επίπεδο ΕΕ και, ειδικότερα, να

αποφασίσουν αν και υπό ποιες προϋποθέσεις τα συστήματα πληρωμών σε νομίσματα εκτός του ευρώ θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τα υφιστάμενα συστήματα πληρωμών σε ευρώ; Αν όχι, πώς θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το ζήτημα αυτό;

- 31) Θα πρέπει οι δημόσιες αρχές να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο και, αν ναι, ποιος θα ήταν ο ρόλος αυτός; Για παράδειγμα, θα μπορούσε να προβλεφθεί ένα μνημόνιο συμφωνίας μεταξύ των ευρωπαϊκών δημόσιων αρχών και του ΕΣΠ το οποίο θα περιελάμβανε χρονοδιάγραμμα/πρόγραμμα εργασίας με συγκεκριμένα παραδοτέα στοιχεία («ορόσημα») και συγκεκριμένες ημερομηνίες-στόχους;

6. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ερωτήσεις

- 32) Το παρόν έγγραφο εξετάζει συγκεκριμένες πτυχές της λειτουργίας της αγοράς πληρωμών με κάρτα, των ηλεκτρονικών πληρωμών και των κινητών πληρωμών. Πιστεύετε ότι υπάρχουν σημαντικά θέματα που δεν έχουν εξεταστεί ή δεν έχουν αναπτυχθεί όσο θα έπρεπε;

7. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Καλούνται όλοι οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν τις απόψεις τους σχετικά με τα ανωτέρω θέματα. Οι εισηγήσεις θα πρέπει να αποσταλούν στην ακόλουθη διεύθυνση και να περιέλθουν στην Επιτροπή έως τις **11 Απριλίου 2012 το αργότερο: markt-sepa@ec.europa.eu**.

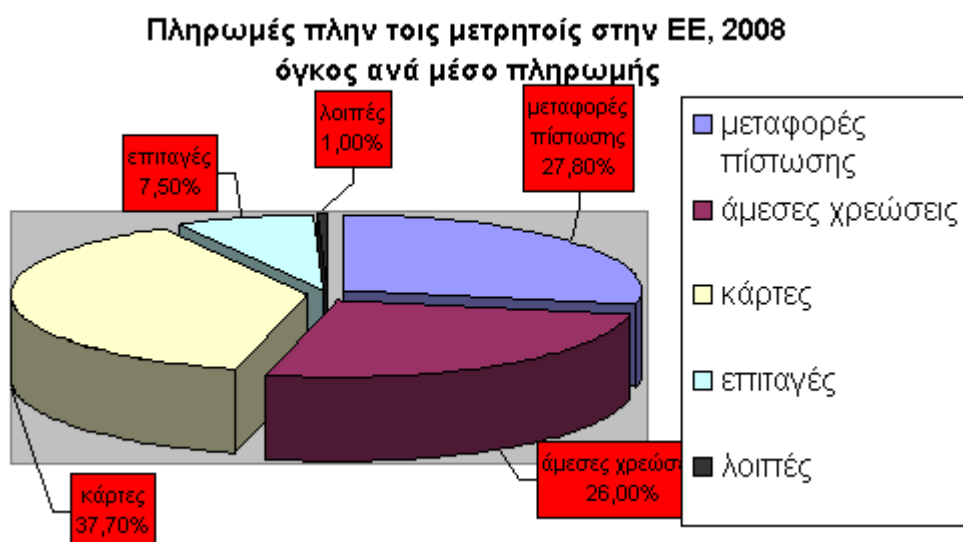
Οι εισηγήσεις δεν πρέπει να καλύπτουν απαραιτήτως όλα τα ζητήματα που παρουσιάζονται στην παρούσα Πράσινη Βίβλο. Ως εκ τούτου, πρέπει να διευκρινίζετε με σαφήνεια τα θέματα τα αφορά η εισήγησή σας. Αν είναι δυνατό, παρουσιάστε συγκεκριμένα επιχειρήματα υπέρ ή κατά των επιλογών και των προσεγγίσεων που παρουσιάζονται στο έγγραφο.

Ως συνέχεια αυτής της Πράσινης Βίβλου και με βάση τις απαντήσεις που θα λάβει, η Επιτροπή θα ανακοινώσει τα επόμενα βήματα από το δεύτερο τρίμηνο του 2012. Οι προτάσεις, ανάλογα με την περίπτωση, θα υποβληθούν από το τέταρτο τρίμηνο του 2012 ή το πρώτο τρίμηνο του 2013. Κάθε μελλοντική πρόταση, νομοθετική ή μη νομοθετική, θα συνοδεύεται από διεξοδική εκτίμηση επιπτώσεων.

Οι εισηγήσεις θα δημοσιευθούν στο Διαδίκτυο. Για πληροφορίες σχετικά με το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και η εισήγησή σας, καλείστε να διαβάσετε τη σχετική δήλωση εμπιστευτικότητας που συνοδεύει την παρούσα Πράσινη Βίβλο.

Παράρτημα 1: Χρήση των διαφόρων μέσων πληρωμών

Γράφημα 1: Πληρωμές πλην τοις μετρητοίς στην ΕΕ — όγκος ανά μέσο πληρωμών

Πηγή: ΕΚΤ, Συγκριτικοί πίνακες, Λιανικές συναλλαγές

Πίνακας 1: Πληρωμές με κάρτες στην ΕΕ (2009)

Κράτος μέλος	Αριθμός καρτών πληρωμών που έχουν εκδοθεί ανά κάτοικο	Αριθμός συναλλαγών με κάρτα ανά κάτοικο ²⁹	Μέση αξία συναλλαγών με κάρτα (EUR)	Αριθμός συναλλαγών σε σημεία πώλησης ανά κάρτα ³⁰	Ετήσια αξία συναλλαγών σε σημεία πώλησης ανά κάρτα (EUR)
Βέλγιο	1,78	92	55	52	2 843
Γερμανία	1,54	30	64	20	1 247
Εσθονία	1,37	116	17	85	1 405
Ιρλανδία	1,22	72	73	56	4 237
Ελλάδα	1,35	8	101	5	487
Ισπανία	1,62	47	46	27	1 234
Γαλλία	1,35	107	49	80	3 905
Ιταλία	1,15	24	80	22	1 788
Κύπρος	1,54	40	87	25	2 072
Λουξεμβούργο	2,00	109	76	57	4 166
Μάλτα	1,55	27	63	18	1 108
Κάτω Χώρες	1,83	125	42	68	2 902
Αυστρία	1,24	46	63	28	1 395
Πορτογαλία	1,89	100	39	53	2 060

²⁹ Εκτός των συναλλαγών με κάρτες ηλεκτρονικού χρήματος.

³⁰ Συναλλαγές σε σημεία πώλησης (περιλαμβάνει τις συναλλαγές σε τερματικά εντός και εκτός του κράτους μέλους).

Σλοβενία	1,66	54	37	32	1 187
Σλοβακία	0,94	21	57	15	596
Φινλανδία	1,74	172	34	100	3 402
Μερικό σύνολο ζώνης ευρώ	1,45	58	52	40	2 066
Βουλγαρία	1,01	2	78	2	138
Τσεχική Δημοκρατία	0,89	17	38	21	813
Δανία	1,25	180	47	129	5 875
Λεττονία	1,10	43	20	37	698
Λιθουανία	1,29	28	18	22	384
Ουγγαρία	0,88	18	27	21	1 028
Πολωνία	0,87	18	25	21	539
Ρουμανία	0,60	4	39	7	251
Σουηδία	1,85	182	40	89	2 735
Ηνωμένο Βασίλειο	2,33	132	58	56	3 294
Σύνολο ΕΕ27	1,45	63	52	43	2 194

Πηγή: ΕΚΤ Στατιστικές πληρωμών, Φεβρουάριος 2011

Παράρτημα 2: Συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τις ΠΔΠ

Η πολυμερής διατραπεζική προμήθεια μπορεί να είναι ένα ποσοστό, μια κατ' αποκοπή προμήθεια ή μια μικτή προμήθεια (ποσοστό και κατ' αποκοπή προμήθεια). Οι προμήθειες που χρεώνονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ποικίλλουν και δεν δημοσιοποιούνται στο σύνολό τους. Ωστόσο, κατόπιν επίσημων αλλά και άτυπων διευθετήσεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η MasterCard και η Visa Europe δημοσιοποιούν πλέον τις ΠΔΠ που εφαρμόζουν (σε ορισμένες χώρες, οι ΠΔΠ καθορίζονται από τις τοπικές τράπεζες στο πλαίσιο των συστημάτων MasterCard και Visa, οι προμήθειες των οποίων, κατά κανόνα, δεν δημοσιοποιούνται). Όσον αφορά τη MasterCard και τη Visa Europe, ανάλογα με την κατηγορία καρτών και τη χώρα, οι ΠΔΠ κυμαίνονται από μηδέν (Maestro Ελβετία) σε 1,62% (χρεωστικές κάρτες MasterCard στην Πολωνία) έως και 1,90% (χρεωστικές κάρτες Visa και εταιρικές κάρτες στην Πολωνία).

Στο πλαίσιο άτυπης διευθέτησης του θέματος με την Επιτροπή, η MasterCard μείωσε τις ΠΔΠ για τις διασυνοριακές συναλλαγές με καταναλωτικές κάρτες, χρεωστικές και πιστωτικές, σε 0,20% και 0,30% αντιστοίχως. Η Visa Europe μείωσε τις ΠΔΠ για τις διασυνοριακές συναλλαγές με καταναλωτικές χρεωστικές κάρτες και για τις συναλλαγές με τις εν λόγω κάρτες σε εννέα κράτη μέλη της ΕΕ σε 0,20%. Η τιμή αναφοράς που εφαρμόζεται στο πλαίσιο των διευθετήσεων αυτών απορρέει από την λεγόμενη «δοκιμή του αδιάφορου εμπόρου». Στο πλαίσιο της δοκιμής αυτής, η ΠΔΠ καθορίζεται στο επίπεδο στο οποίο η πληρωμή με κάρτα δεν συνεπάγεται περισσότερα έξοδα για τους εμπόρους λιανικής πώλησης από την πληρωμή σε μετρητά, ώστε η επιλογή του καταναλωτή μεταξύ των δύο μέσων πληρωμής να μην έχει γι' αυτούς καμία σημασία. Μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι το επίπεδο αυτό εξασφαλίζει ότι και οι έμποροι και οι πελάτες τους αποκομίζουν οφέλη από την εικαζόμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας που επιτυγχάνεται από τις ΠΔΠ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρχές ανταγωνισμού έχουν δεχθεί τις διευθετήσεις, επίσημες ή άτυπες, σχετικά με συγκεκριμένα επίπεδα διατραπεζικών προμηθειών και άλλους όρους³¹.

Τετραμερή και τριμερή συστήματα

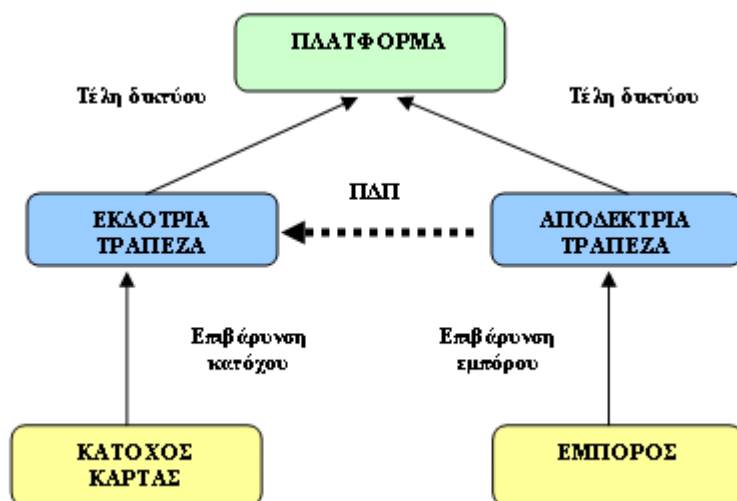
Οι ΠΔΠ χρεώνονται για τις συναλλαγές με κάρτες πληρωμών σε σημεία πώλησης, δηλαδή συναλλαγές που πραγματοποιούνται από τον κάτοχο της κάρτας στην επιχείρηση του εμπόρου. Σ' ένα τετραμερές σύστημα, ο εκδότης ΠΥΠ συνάπτει σύμβαση με τον κάτοχο της κάρτας (πληρωτή) και ο έμπορος συνάπτει σύμβαση με αποδέκτη ΠΥΠ (ή δικαιούχο ΠΥΠ) για την αποδοχή των πληρωμών με κάρτα που εκτελούνται στο τερματικό του. Για τις υπηρεσίες του, ο αποδέκτης ΠΥΠ χρεώνει στον έμπορο τη λεγόμενη επιβάρυνση εμπόρου για υπηρεσία αποδοχής (merchant service charges).

Οι διατραπεζικές προμήθειες για τα συστήματα αυτά είναι τα τέλη που χρεώνει ο εκδότης ΠΥΠ για τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται με κάρτες που έχει εκδώσει. Τα τέλη αυτά βαρύνουν τον αποδέκτη ΠΥΠ και στη συνέχεια μετακυλίνουν στους εμπόρους μέσω διογκωμένων ΠΔΠ. Ως εκ τούτου, οι διατραπεζικές προμήθειες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την τιμή που χρεώνουν οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών στους εμπόρους για την αποδοχή της κάρτας. Επομένως, οι ΠΔΠ επηρεάζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ αποδεκτών ΠΥΠ όσον αφορά τις τιμές, εις βάρος των εμπόρων και, κατ' επέκταση, των αγοραστών³², ιδιαίτερα σε

³¹ Visa, MasterCard, Pagobancomat, Groupement.

³² Βλ. τις αποφάσεις της Επιτροπής για τη MasterCard και τη Visa — Απόφαση της Επιτροπής της 19.12.2007 σχετικά με διαδικασία του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ — Υπόθεση COMP/34.579 - MasterCard, Υπόθεση COMP/36.518 — EuroCommerce, Υπόθεση

συνδυασμό με άλλες επιχειρηματικές πρακτικές που περιγράφονται ανωτέρω, στα σημεία 4.1 και 4.2 του παρόντος εγγράφου.

Τα τριμερή συστήματα πιστωτικών καρτών, τα οποία ενίοτε αναφέρονται ως «ιδιοταγή» συστήματα, διαφέρουν από τα τετραμερή συστήματα, δεδομένου ότι στη συναλλαγή εμπλέκονται μόνο ο πληρωτής/κάτοχος της κάρτας, ο δικαιούχος/έμπορος και το σύστημα, ενώ σε ένα τετραμερές σύστημα, στη συναλλαγή εμπλέκονται ο πληρωτής/κάτοχος της κάρτας, ο εκδότης ΠΥΠ (ή πληρωτής ΠΥΠ), ο δικαιούχος/έμπορος και ο ΠΥΠ αυτού (ο αποδέκτης ΠΥΠ ή δικαιούχος ΠΥΠ). Αυτό σημαίνει ότι στην τελευταία περίπτωση ο ρόλος των συστημάτων αυτών περιορίζεται κατ' ουσίαν στην παροχή της υποδομής.

Σε ένα τριμερές σύστημα, εμπλέκεται μόνο ένας ΠΥΠ, ο οποίος είναι ταυτόχρονα εκδότης και αποδέκτης. Ωστόσο, στην περίπτωση που το σύστημα παρέχει την άδεια σε περισσότερους του ενός ΠΥΠ να εκδίδουν κάρτες και να αποδέχονται συναλλαγές, δεν πρόκειται για «αμιγές» τριμερές σύστημα, αλλά για σύστημα που μοιάζει περισσότερο με τετραμερές.

Στα «αμιγή» τριμερή συστήματα δεν υπάρχουν ρητά συμφωνηθείσες ΠΔΠ μεταξύ των ΠΥΠ. Υπάρχουν μόνο τα τέλη που καταβάλλει ο κάτοχος της κάρτας (ετήσια τέλη, τέλη ανά συναλλαγή, κ.λπ.) και η επιβάρυνση των εμπορών για τις παρεχόμενες σε αυτούς υπηρεσίες. Ωστόσο, το σύστημα έχει τη δυνατότητα να διαθέτει τα εισπραττόμενα στο πλαίσιο αυτό ποσά στο ένα ή το άλλο «σκέλος» (δηλαδή στον έμπορο ή τον κάτοχο της κάρτας), πράγμα που ισοδυναμεί με σιωπηρή ΠΔΠ.

COMP/38.580 — Εταιρικές κάρτες και την απόφαση της Επιτροπής της 8.12.2010 σχετικά με τη διαδικασία του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της συμφωνίας EOX — Υπόθεση COMP/39.398 — Visa ΠΔΠ.